

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Manželství versus nesezdaný pár z pohledu dvou generací

Bakalářská práce

Autor práce: Magdalena Vodrážková
Studijní program: Sociální politika a sociální práce
Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě
Vedoucí práce: Doc. Ing. Lucie Kozlová Ph.D.

Datum odevzdání práce: 7. 8. 2012

Abstrakt

Tradiční manželství bývá v posledních desetiletích nahrazováno novou formou partnerského vztahu - nesezdaným soužitím. Manželství odkládá většina mladých lidí až do doby, kdy se jim narodí dítě a někteří chtějí ve volném svazku zůstat i déle. Cílem mé bakalářské práce bylo porovnat manželství a nesezdané soužití pohledem dvou věkově rozdílných generací. Dále jsem chtěla zjistit, zda mladí lidé berou manželství pouze jako instituci, nebo je stále uznávaným tradičním svazkem dvou lidí a stvrzením volby partnera, se kterým chtějí strávit svůj život.

Práce se skládá z teoretické a praktické části. V teoretické části se zabývám rodinou, jejími funkcemi, věnuji se pohledu na manželství a nesezdané soužití z hlediska historického vývoje. Snažila jsem se nastínit změny, které nastaly v partnerských vztazích a poodhalit motivy, které vedou k volbě manželství a nesezdaného soužití. Jsou zde popsány charakteristiky, vztahy a rozdíly mezi oběma formami partnerského soužití.

V praktické části jsem porovnávala názory dvou generací na manželství a na nesezdané soužití. Výzkum probíhal formou pilotáže, prostřednictvím kvantitativní metody dotazníkového šetření. Zkoumaným souborem byly dvě věkově rozdílné generace – 18 - 25 let (mladá generace) a 60 - 67 let (starší generace).

Stanovila jsem dvě hypotézy, které se výzkumem potvrdily. Výsledky ukazují, že mladí lidé počítají s uzavřením manželství až po narození dítěte. Chtějí si napřed vztah vyzkoušet a vzít se později. Dále mladá generace preferuje nesezdané soužití před uzavřením manželství, které pro ně potvrzuje volbu partnera pro společný život, ale také vidí manželství spíše jako úřední potvrzení svazku dvou lidí. Oproti tomu, starší věková skupina upřednostňuje manželství a zastává názor, že by se dítě mělo narodit do tohoto svazku. Nesezdané soužití nezavrhuje a toleruje jeho formu jako vztah na zkoušku.

Abstract

Traditional marriages have been replaced in the last decades with a new form of a relationship – cohabitation. Most of young people postpone marriages until they have a child and some of them even want to live in a non-marital relationship for a longer time. The aim of my bachelor thesis is to compare marriage and cohabitation from the point of view of two different generations. Next, I aimed to find out whether young people consider marriage to be only an institution or a traditionally respected union of two people who choose their partners for their whole lives.

The thesis comprises a theoretical and a practical part. The theoretical part focuses on the topic family and its functions and describes marriage and cohabitation in the historical context. The thesis presents changes which have occurred in relationships and motives for choosing marriage or cohabitation. In addition, it describes features, relations and differences between both forms of these partnerships.

The practical part compares views of two generations on marriage and cohabitation. The research was conducted in the form of piloting, specifically by using the quantitative research; in this case the survey questionnaire. The research sample was formed by two different generations – 18-25 years old (young generation) and 60-67 years old (old generation).

The thesis determines two hypotheses which both of them were confirmed. The results prove that young people plan to get married after they have a child. They first want to try living in a non-marital relationship and get married later. Furthermore, the young generation prefers cohabitation to marriage since marriage symbolizes for them confirmation of a partner for their whole lives. In addition, they understand marriage as a legally recognized union of two people. On the contrary, the older generation prefers marriage and is convinced that a child should be born inside marriage. They do not condemn cohabitation; they tolerate this form as a kind of a trial.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 7. 8. 2012

.....

Magdalena Vodrážková

Poděkování

Děkuji paní doc. Ing. Lucii Kozlové Ph.D. za podporu, cenné rady, připomínky a odborné vedení během zpracování mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat všem lidem, za jejich ochotu a spoluúčast při vyplňování dotazníku a také velmi děkuji své rodině za jejich pomoc a podporu při studiu.

Obsah

1	SOUČASNÝ STAV	9
1.1	Rodina	9
1.1.1	Základní charakteristika rodiny	9
1.1.2	Funkce rodiny a její vývoj	11
1.1.3	Historie rodiny	12
1.2	Manželství	14
1.2.1	Charakteristika manželství	14
1.2.2	Legislativa manželství	15
1.2.3	Manželské soužití	15
1.2.4	Historický pohled na vývoj manželství	16
1.3	Nesezdané soužití	20
1.3.1	Charakteristika nesezdaného soužití	20
1.3.2	Legislativa a nesezdané soužití	21
1.3.3	Nesezdané soužití dříve a dnes	21
1.4	Motivy volby manželství a nesezdaného soužití	22
1.4.1	Motivy volby manželství	22
1.4.2	Motivy volby nesezdaného soužití	23
1.4.3	Manželství versus nesezdaný pár	24
2	CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY	26
2.1	Cíl práce	26
2.2	Hypotézy	26
3	METODIKA VÝZKUMU	27
3.1	Použitá technika sběru dat	27
3.2	Charakteristika zkoumaného souboru	28
4	VÝSLEDKY	29
5	DISKUZE	50
6	ZÁVĚR	56
7	KLÍČOVÁ SLOVA	59
8	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	60

9	PŘÍLOHY	63
9.1	Příloha 1: Dotazník	63

ÚVOD

Téma „Manželství versus nesezdaný pár z pohledu dvou generací“ jsem si vybrala cíleně, neboť v současné české společnosti se stále více rozmáhá fenomén nesezdaného soužití. Tento druh soužití je preferován jako forma partnerského vztahu a jejich počet rok od roku roste. Většina mladých lidí odkládá uzavření manželství až do doby, kdy se jim má narodit, nebo narodí dítě.

Toto téma mne zajímá nejen z hlediska změny pohledu na tradiční formu soužití v manželství, ale také jsem chtěla zjistit, kdy se obecná morálka odklonila od názoru zavrňovat soužití „na psí knížku“. Cílem mé práce bylo dále odhalit pohled na to, co vede mladé lidi k preferování nesezdaného soužití. Vždyť i oni vyrůstali v rodině sezdaných rodičů. A nejen oni, ale také jejich prarodiče, příbuzní, známí, sousedé... Kde nastala ta změna, co bylo její příčinou? Snad ekonomická situace, uvolnění morálky a volnost po roce 1989, možnost cestování a vlivu jiných kultur, či je to přirozený vývoj společnosti?

Ve své práci se pokusím odpovědět či objasnit některé otázky z pohledu dvou generací, které vyrůstaly v rozdílných společenských a politických podmínkách a byly formovány obecnou morálkou v rozdílných dobách české společnosti.

SOUČASNÝ STAV

1.1 Rodina

1.1.1 Základní charakteristika rodiny

V současné legislativě nenajdeme přímé vymezení, co je rodina. Zák. č. 94/1963 Sb., Zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů uvádí, že hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí (Holub, s. 11).

Právo poskytuje rodině zvýšenou ochranu a zvláštní pozornost. Dle zákona jde o ochranu všech vztahů v rodině, manželství a při výchově dětí. Rodina je základním článkem naší společnosti, která chrání rodinné vztahy (Schelle, 2010).

Rodina je v celé své historii stále nepostradatelnou a těžko nahraditelnou institucí jak pro dítě, tak i pro dospělého člověka. Funguje jako socializační činitel při začleňování do společnosti a je také důležitá při předávání hodnot z generace na generaci. Stojí hned na počátku rozvoje osobnosti, provází ho v důležitých meznících života a v rozhodující fázi má možnost jej ovlivňovat. Tradiční kritéria rodiny přestávají v dnešní době platit. Spojení zákonným svazkem není nutnou podmínkou rodinného života a přibývá dětí, které se rodí mimo legitimní manželství. I nesezdané soužití může, a také funguje jako rodina a splňuje i další znaky. Například společné bydlení a spolupráce mezi sebou. Rodina je prostředí, do kterého se člověk narodí bez jakékoliv jiné volby (Kraus 2008).

Rodina vzniká narozením prvního dítěte. Není již tak důležité, jak to bylo v dřívějších dobách, aby byli oba rodiče svázáni manželským příslibem. Vývoj společnosti změnil postavení muže i ženy, jejich role a tím se změnila i povaha rodiny. Pro ženy není mateřství pouze jediný úděl, ale mění se v akt vědomé volby. Změny sociálních rolí prochází transformacemi a tím došlo ke změnám povahy rodiny i v tom, že je rodina nejvýznamnější institucí. Domácnost, kde oba rodiče pracují, se stala během uplynulého půlstoletí z výjimky běžným stavem (Možný, 2002).

Definujeme-li rodinu jako systém, můžeme využít nejjednodušší klasickou pracovní definici systému - „systém je soubor částí a vztahů mezi nimi“ (Sobotková, 2007, s. 24).

Kamer (1980) např. vymezuje rodinu takto: „Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů. Členové jsou často (ale ne nutně) vázáni hereditou, legálními manželskými svazky, adopcí, nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty. Kdykoliv mezi blízkými lidmi existují intenzivní a kontinuální psychologické a emocionální vazby, může být užíván pojem rodina, i když jde o nesezdaný pár, o náhradní rodinu atd.“ (Sobotková, 2007, s. 24).

Dle Možného (1990) je rodina systém, ve kterém se propojují veřejné, sociologické a soukromé prvky (Sobotková, 2007).

Charakteristika současné rodiny jako vícefunkční sociální skupiny podle J. Musila:

1. Je zakládána dříve než v minulosti a trvá ve formě manželské dvojice.
2. Je vědomě plánována, pokud jde o počet dětí.
3. Je to malá nukleární rodina, v níž žijí manželé a jejich děti (zmenšil se počet vícegeneračních rodin).
4. Je soustředěna na plnění svých základních funkcí (biologické, psychické a socializační).
5. Je většinou neolokální, tj. ubytovaná odděleně od rodičů muže i ženy.
6. Je ekonomicky soběstačná, odpovědná a relativně nezávislá na příbuzenstvu.
7. Je utvářena dobrovolně partnery z okruhu stejného postavení.
8. Je demokraticky řízena a postupně směřuje k symetrii sociálních rolí manželů.
9. Je zaměřena na péči o výchovu dětí a na vztahy mezi manželskými partnery.
10. Její společenský význam je státem právně, ekonomicky i jinak uznáván a posilován.

1.1.2 Funkce rodiny a její vývoj

Funkce rodiny se vyvíjí se změnami a požadavky ve společnosti. Některé dřívější funkce změnily důležitost, jiné zanikly a byly doplněny novými. Základní funkce rodiny však zůstaly téměř stejné.

Funkce rodiny:

1. *Biologicko-reprodukční* - má důležitý význam pro jedince i celou společnost. Důležité je, aby zůstávala stabilní základna, ze které může společnost vycházet. Bohužel dochází k trendu, kdy se v rodinách rodí malý počet dětí, ve většině případů partneři plánují jen jedináčka a roste počet mladých lidí, kteří vůbec neuvažují o tom, že by měli děti. Podle současného trendu ve vyspělých zemích se ženy stávají matkami v pozdějším věku. Dítě je mnohdy také chápáno jako překážka v profesním růstu a seberealizaci, v rodinách s nízkými příjmy zase jako přepych.
2. *Sociálně-ekonomická* - členové rodiny se zapojují do výrobní a nevýrobní sféry, vykonávají svá povolání a zároveň se stávají i spotřebiteli. K poruše této funkce dochází při nízkém finančním příjmu rodiny z důsledku nezaměstnanosti, nebo zvyšování životních nákladů. Dnes již existuje řada rodinných firem, které představují samostatnou výrobní jednotku. Fungují jako hlavní zdroj příjmu, nebo i částečný, který doplňuje příjem z hlavního zaměstnání.
3. *Ochranná, (zaopatřovací, pečovatelská)* - zajišťuje životní potřeby všech členů rodiny. Např. biologické, zdravotní, hygienické. Zde došlo k výrazné změně po roce 1989. Před tímto rokem přejímal tuto funkci převážně stát (důchodové a nemocenské pojištění, ozdravovny, lázeňská péče, očkování apod.), po roce 1990 je více zapojena rodina a očekává se od ní větší angažovanost, spoluúčast a zapojení. Pacienti se i více podílí na zdravotní péči.
4. *Socializačně-výchovná* - rodina je první sociální skupina, která pomáhá dítěti začleňovat se do společnosti. Pečuje o něj, stará se o jeho výchovu, věnuje se vývojovým potřebám, rozvíjí jeho schopnosti a podporuje zájmy. Přípravuje děti a mladistvé do praktického života. Rodina se stává první sociální skupinou v procesu socializace člověka.

Chyby ve výchově mohou být způsobeny nevhodnými přístupy:

- liberální - dítěti je vše dovoleno, je hýčkáno a rozmazlováno,
  - perfekcionista - dítě je usměřováno do všech detailů,
  - autoritativní - dítě musí plnit strohé příkazy, dochází i k fyzickému násilí,
  - demokratický - je považován za optimální, který je založen na partnerství a připouštějící diskusi.
5. *Emocionální* - tato funkce patří mezi základní a nenahraditelné. Vytváří citové zázemí, bezpečí, jistotu a pocit lásky. Z důvodu rozvodů a zaneprázdnění rodičů přibývá rodin, které tuto funkci plní s velkými potížemi. V tomto důsledku narůstá počet dětí citově deprimovaných a týraných.
6. *Rekreace, relaxace, zábava* - tyto aktivity mají pro děti velký význam, ale týkají se celé rodiny. Plnění této funkce spočívá v tom, jak rodina společně tráví svůj volný čas, jakým činností se věnuje a jakým způsobem tráví dovolenou (Kraus, 2008).

1.1.3 Historie rodiny

Lidé žili ve skupinách již v době kamenné. V tomto období se rozdělovala práce mezi muže, kteří se zabývali lovem, a ženy, které se zabývaly sběrem. Další změna situace rodiny probíhala kolem roku 8000 př. n. l., kdy docházelo k rozvoji řemesel, obchodu a vojenství. Společnost se od té doby začala rozlišovat podle majetku (Matoušek, 2003).

Vedoucí postavení v rodině začali mít muži a začal vzrůstat i počet dětí v rodinách. V následujících obdobích je upevňováno postavení manžela v rodině a podřízená role ženy. Muži a ženy se oddělovali při jídle a postavení ženy ve společnosti nebylo uznáváno. Rodina se stává přísně patriarchální a sňatky se uskutečňovaly především z ekonomických důvodů, z pozice moci, postavení a jen málokdy z lásky (Satirová, 2006).

Koncem 18. století v době revolucí dochází ke změnám postavení ženy ve společnosti. Patriarchální rodina se rozpadá a ženy začínají mít svá práva. Tato doba se spojuje se vznikem feminismu. Zákon ukládá rovnost mužů a žen, právo na svobodnou

volbu manželského partnera a uzákonění rozvodu. Od této doby dochází postupně ke schvalování dalších zákonů upevňujících postavení rodiny ve společnosti (Matoušek, 2003).

Česká republika se začala odlišovat od ostatních evropských demokratických zemí po druhé světové válce. S nástupem komunismu došlo ke snížení věkové hranice pro vstup do manželství a v krátké době narození potomků, nejčastěji dvou. Manželství byla ve většině případů vynucena těhotenstvím ženy. V této době dochází i k uznávání rozvodů při řešení manželských neshod. Soužití partnerů bez manželství bylo tolerováno jen u lidí, kteří již byli někdy v manželském svazku. První manželství podporoval stát například formou novomanželských půjček, nebo získání bytu (Matoušek, 2003).

Po roce 1989 došlo k oslabení funkce rodiny. Bylo to důsledkem rozšíření možností pro mladé lidi. Oslabení funkčnosti rodiny způsobila změna a orientace ve společnosti, změny rolí muže a ženy v rodině a změny rolí muže jako živitele a otce rodiny. Postupně se snižoval počet narozených dětí a do popředí se dostal zájem o cestování, budování kariéry a tím docházelo k odložení mateřství na pozdější dobu. Ve společnosti vznikaly nové rizikové faktory jako chudoba, nezaměstnanost. U žen dochází k větší emancipaci a k rovnoprávnějšímu zaměstnávání, zastávají vyšší pozice a funkce, za které bohužel nejsou stejně odměňovány jako muži. Mezi nezaměstnanými najdeme také více žen, což je způsobeno jejich pozicí při péči o děti (MPSV, 2005).

V posledních letech došlo nesporně k některým pozitivním změnám. Výrazně stoupá průměrný věk snoubenců, odpadly formální tlaky na uzavírání manželství, klesá potratovost, zároveň ovšem i počet dětí v rodinách. Na druhou stranu se však objevují některé nové jevy. Rychle přibývá i neformálních vztahů, soužití bez sňatku. Nic proti nim, snad jen to, že jsou labilnější než tradiční formy soužití. Chybí jim totiž takzvaná rozvodová bariéra. Takový vztah se pak může rozpadnout i ze zcela malicherných příčin, ukvapeně v afektu (Šmolka, Mach, 2008, s. 13-14).

Tabulka č. 1: Základní etapy ve vývoji lidské rodiny

Počátky lidské párové rodiny	Milion let před naším letopočtem
Složité příbuzenské systémy v kmenových společnostech; vznik tabu incestu	8 000 let před naším letopočtem
Vynořují se nepříbuzenské systémy sociální organizace. Úpadek složitých systémů výměn a počátek vzestupu patrimonální domácnosti	Asi 3 000 let před naším letopočtem v Mezopotámii a Egyptě; asi 600 let před n. l. v Řecku a v Číně
Vzestup byrokratického státu a kapitalistické ekonomiky. Vynořuje se domácí soukromí	Sedmnácté a osmnácté století n. l. v západní Evropě a severní Americe
Diverzifikace způsobů párování a domácností. Tendence k rovnoprávné pozici ženy a muže při vyjednávání o vztahu a rodině	Druhá polovina dvacátého století v bohatých průmyslových společnostech

Zdroj: Možný, 2006, s. 17

1.2 Manželství

1.2.1 Charakteristika manželství

Manželství můžeme definovat jako dobrovolný svazek osob opačného pohlaví. Tento svazek zakládá jeho specifické povinnosti, ale také práva. Uzavření manželství může předcházet zasnoubení. Můžeme ho definovat jako „prozatímní slib vejít do manželství“. Traduje se, že pokud se pár zasnoubí, tak jsou připraveni uzavřít spolu manželství do jednoho roku. Z tohoto příslibu neplyne žádný právní závazek a v minulosti byl nevyhnutelný před uzavřením sňatku (Plecitý 2009).

1.2.2 Legislativa manželství

V legislativě České republiky je manželství uzákoněno zákonem č.94/1963 Sb., Zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon uvádí, že manželství je trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí (Holub, 2007, s. 11).

Tento zákon upravuje v první části vznik manželství. Jeho obsahem jsou okolnosti vylučující uzavření manželství, vztahy mezi manžely, zánik manželství smrtí, prohlášením manžela za mrtvého a rozvod. Platí zde zásada dobrovolnosti vstupu do manželství (Schelle, 2010).

Znaky manželství jako institutu:

- Manželství může vzniknout jenom mezi mužem a ženou, tedy mezi osobami opačného pohlaví.
- Princip monogamie manželství. Jde o vztah mezi jedním mužem a jednou ženou.
- Princip dobrovolnosti. Uzavření manželství je dobrovolné a stvrzen ústním souhlasem. Právně nelze uzavřít manželství z donucení.
- Uzavření manželství před příslušným orgánem. Mezi tyto orgány patří matriční úřad - jde tedy o občanský sňatek. Déle lze uzavřít sňatek církevní, před orgánem náboženské společnosti, nebo církve.
- Manželství vzniká a zaniká předepsaným právním způsobem.
- Rovnoprávnost muže a ženy
- Manželství je uzavíráno mezi snoubenci (Plecitý 2009).

1.2.3 Manželské soužití

Hlavním smyslem manželství dle zákona, jak jsem již uvedla, je založení rodiny. V dnešní době, kdy je počet uzavřených manželství stále menší, již toto zcela neplatí. Pokud někdo vstupuje do manželství, tak ne z důvodu založení rodiny, ale většina z důvodu právní ochrany rodiny. Manželé vstupují do manželství v době, kdy již mají děti. Do této doby preferují společné soužití jako nesezdaný pár (Plzák, 2007).

Plzák uvádí, že manželské soužití je tvořeno čtyřmi reprezentativními složkami:

- péče o domácnost,

- finanční hospodaření,
- péče o dítě,
- organizace volného času (Plzák, 2007, s. 114).

U těchto jednotlivých složek je vhodné, aby se manželé dohodli na jejich uspořádání, zásadách a určili si autoritu. Pokud si manželé toto vše nevyjasní, může dojít ke zbytečným komplikacím a také k chaosu. Tato pravidla se nevztahují pouze k uzavřenému manželství, ale také k jakémukoliv soužití partnerů jak s dětmi, tak i bez nich (Plzák, 2007).

Určitá zátěž pro rodinu je na jedné straně podnikání a na straně druhé hrozba ztráty zaměstnání a nezaměstnanost. Zvětšují se ekonomické rozdíly a to nejen mezi rodinami, partnery, ale i uvnitř rodiny. Členové rodiny spolu tráví během posledních let v průměru o 12 hodin méně času za týden, což nepřispívá k partnerským vztahům. Rodinné vztahy mezi jejími členy nejsou tak pevné a dalo by se říci, že se mezi sebou méně znají, i když spolu bydlí (Šmolka, Mach, 2008).

V současné době prochází manželství krizí. Dříve bylo manželství především jako instituce ekonomická a sociální a jeho priorita spočívala v zajištění pokračování rodu. To, jestli byli šťastní, nemělo pro ně takový význam, jaký tomu přikládáme dnes. Dokud rozvod nebyl společensky uznávaný, byli partneři více motivováni k řešení svých vzájemných nedorozumění. V době, kdy byly přísně rozděleny funkce v manželství, nepřipadalo v úvahu, že by někdo samostatně žijící vychovával děti, nebo žil jako singl (Kramulová, 2012).

1.2.4 Historický pohled na vývoj manželství

Pravidla manželského práva nacházíme již v Dekretech Břetislavových z roku 1039, podle nichž bylo manželství postaveno zcela pod kontrolu církve. Již tato právní úprava zdůrazňuje zásadu monogamie a nerozlučitelnosti manželství za života manželů (Schelle, 2010, s. 7).

Základní právní rysy v této právní úpravě se staly základem pro další vývoj. Manželství bylo stvrzeno před církví, současně začalo stíhání cizoložství žen, manželské spory rozhodovaly církevní soudy.

Významné změny v této oblasti nastaly koncem 18. století vydáním tolerančního patentu, který mimo jiné zrušil závaznost zasnub. Císař Josef II provedl další významné změny v této oblasti práva. Rozhodování manželských sporů bylo přeneseno na státní soudy, byla zrušena církevní jurisdikce v manželských sporech, dále postavení nemanželských dětí v dědickém právu a poručenství. Císař stanovil své výlučné právo upravovat manželské poměry (Schelle, 2010).

Přelom 19. a 20. století s nástupem industrializace přináší další změny. Zavedla se povinná školní docházka, ženy začaly pracovat v průmyslu. Tím dochází k jinému postavení rodiny ve společnosti. Domácí práce ženy neměly na trhu práce žádnou hodnotu, izolovaly ji od společenského dění. Rozdíl v pracovním ohodnocení mezi ženou a mužem je velký, a postupně docházelo k hnutí za zrovnoprávnění žen a mužů. Většina rodin v této době opustila tradiční model rodiny s více dětmi a přešly na ideál této doby, kdy manželé měli pouze dvě děti (Matoušek, 2003).

V průběhu 20. století se dostává do popředí individuální preference a láska při volbě svého manželského partnera. Ženy získávají plnohodnotné postavení v rodině, manželství, zaměstnání i ve veřejném sektoru. Po druhé světové válce dochází k velkému nárůstu manželství. Lidé v něm spatřují hodnoty, které ozdraví společnost. S upevněním komunistického zřízení se tato situace mění a od poloviny 60. let začala opět klesat sňatečnost i porodnost. Důvodem byly změny hodnot a morálky. Společnost dává důraz ne na rodinu, ale zaměřuje se na individualismus, a hledání vlastní nezávislosti.

Možný popisuje období od 70. let 20. stol. jako ústup monopolu rodiny a nástup legitimního sexu. V této době stoupá počet nemanželských dětí a také prudce stoupá rozvodovost. Zde je již těžké mluvit o monopolu manželství na plození a socializaci dětí. Hodnota svobodné volby začala být zdůrazňována na úkor odpovědnosti. Tím dochází k podstatnému oslabení vlivu rodiny, jak tomu bylo v předešlých letech. Výběr partnera v tradiční rodině nebyl v rukou novomanželů, ale jejich rodičů. Ti vybírali především partnery s ohledem na jejich společenské postavení, majetek, i kulturní habit (Možný, 2006).

Po sametové revoluci v roce 1989 došlo v České republice k četným změnám, které se týkaly i manželství a soužití mezi páry. Uzavírání sňatku odkládali mladí lidé na pozdější věk. Ve společnosti začal vzrůstat počet svobodných mladých lidí. Typické pro toto období je osamostatňování. Mladí lidé dostali nové možnosti cestovat, studovat, rozvíjet soukromé podnikání. Každý se mohl rozhodnout, jak se bude rozvíjet, realizovat a dosahovat tak ekonomické nezávislosti. Tím se zmenšil prostor pro zakládání rodin, a jelikož již nebyla taková podpora od státu, začalo být uzavírání manželství pro mladé lidi málo atraktivní. Do dnešní doby je stále vidět pokles sňatečnosti a zvyšující se věk při vstupu do manželství. Zdá se, že forma manželství začíná upadat, a preferuje se nesezdané soužití, nebo život bez partnera jako alternativní formy soužití (Sociologický ústav AV ČR, 2003).

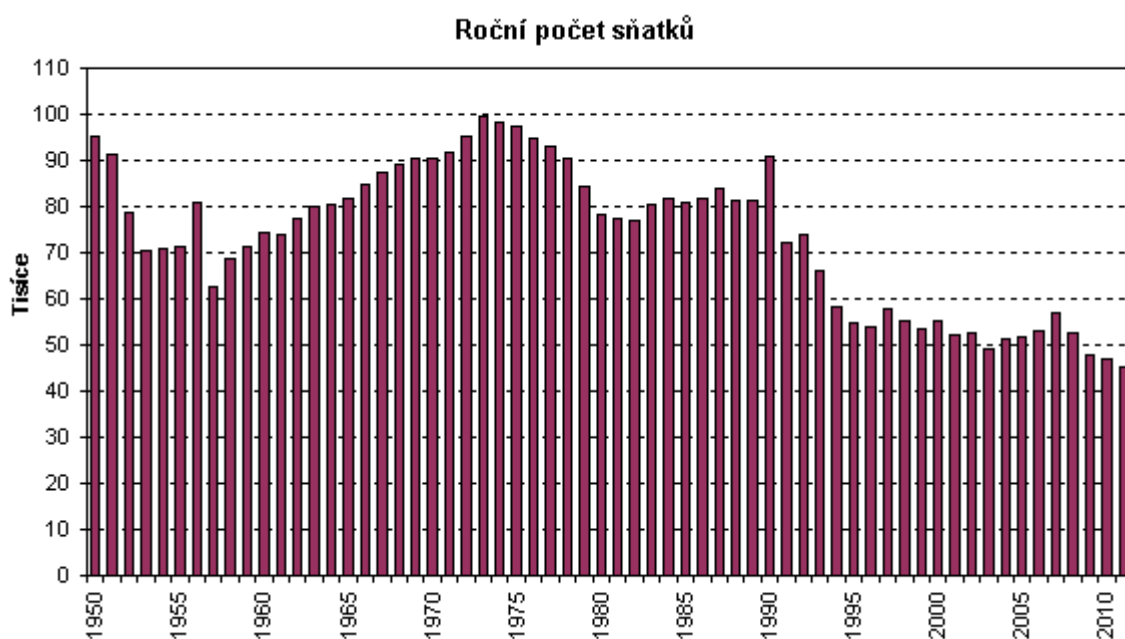
Stále více roste počet rozvedených a opětovně uzavíraných manželství. Muži jsou v manželství starší nežli jejich ženy v průměru o 2,5 roku. Oproti tomu se zvyšuje počet párů, kde starší ženy mívají za partnery mladší muže. Ženy kolem čtyřiceti let mívají dítě s partnerem průměrně o tři roky mladším. V povědomí společnosti bylo vžité, že pokud měla svobodná matka dítě, bylo to tím, že udělala chybu. Tato představa již dnes neplatí, jelikož je mnoho žen, které si přejí mít dítě v mladším věku, avšak nemají vhodného partnera pro manželství. S rozvojem emancipace, možností pracovního růstu a podnikání nemají tyto ženy velké problémy se zabezpečením svých dětí i sami sebe (Sobotková, 2007).

Směry změn ve formách rodiny a manželství uvádí Ondřejkovič. V tradičním modelu rodiny bylo manželství právně legalizováno občanským nebo církevním sňatkem. Šlo o vícegenerační rodinu, jejímž základním předpokladem bylo rodičovství. Matka a otec tvořili nedílnou součást úplného vytrvalého manželství. Muž byl hlavní živitel rodiny a žena se věnovala domácnosti a výchově dětí. Sexualita byla jen v rodině a byla uznávána pouze heterosexuality. Domácnost byla tvořena dvěma dospělými lidmi.

Oproti tomu dnešní vztahy nejsou tvořeny pouze manželstvím, ale jsou uznávány i formy soužití nesezdaného páru, oddělené spolužití, rodiny s jedním rodičem, dobrovolné svobodné mateřství. Vícegenerační rodina se změnila pouze na jádro

rodiny, nastala generační propast v přenosu kultury. Rodičovství spočívá v malém počtu dětí, většinou jedno až dvě. Rozšiřuje se dobrovolná bezdětnost, svobodné a předmanželské mateřství a svobodné otcovství. Vztahy mezi párem již nejsou tak dlouhodobé, jak tomu bylo dříve a narůstá počet vícečetných manželství. Žena má vyšší ekonomické postavení, větší práva v rozhodování rodiny a profesionální práce již není dominantní pouze u mužů. Mimomanželské vztahy, střídání partnerů a sexuálně otevřená manželství jsou další změny oproti tradičnímu pojmu společného soužití. V současné době došlo i k legalizaci homosexuálních vztahů, což bylo v dřívějších dobách nepřípustné a tabuizované. Domácnost není tvořena dvěma dospělými lidmi, ale dochází k jejímu rozšiřování s přidruženými členy, kteří nejsou příbuzní (Ondrejko, 2006).

Graf č. 1: Roční počet sňatků

Zdroj: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/snatecnost>

Roční počet uzavřených sňatků začal klesat po roce 1990. V roce 2005 poklesl jejich počet poprvé pod hranici 50 tisíc. Po tomto roce nastal mírný

nárůst, který byl největší v roce 2007. V následujících letech docházelo k poklesu uzavírání manželství. V roce 2011 se uskutečnilo celkem 45 137 svateb. Jde tedy o nejnižší počet uzavření manželství v uvedeném období. (CSÚ, 2012).

1.3 Nesezdané soužití

1.3.1 Charakteristika nesezdaného soužití

Tradiční manželství prošlo v posledních desetiletích mnoha změnami. Příčiny můžeme vidět z důvodů změn životních stylů, hodnotových orientací, proměn ukazatelů sňatečnosti a to hlavně u mladých lidí. Jiní vidí příčinu v růstu ekonomické nejistoty.

Jedním z typů alternativních forem partnerských svazků je tzv. předmanželské soužití. Mladí lidé přistupují k tomuto soužití jako k obměně fáze namlouvání a chození. Tento způsob se stal hodně rozšířeným a oblíbeným od sedmdesátých let minulého století. Vztahy nejsou ve většině případů dlouhodobé a směřují buď k uzavření sňatku z důvodu očekávání potomka, nebo k rozchodu.

Druhý typ je skutečná alternativa manželství. Zde je již v rodině narozené jedno, nebo více dětí. Této volbě dávají přednost lidé, kteří již mají zkušenost s manželstvím. Dalšími, kdo volí tento typ soužití, jsou lidé, kteří pochází z ekonomicky a sociálně slabších poměrů. Mají větší pravděpodobnost pobírání podpory, sociálních dávek a bydlení v obecných bytech.

V poslední době se začíná objevovat i další alternativa manželského soužití, která je označována jako „Living apart together“. Partneři se nestěhují do společné domácnosti ani po delší době známosti, přestože jim to podmínky dovolují (Chaloupková, Šalamounová, 2004).

Pro nesezdané soužití dvou partnerů se můžeme setkat i s termínem kohabitace. Jde o styl, jehož obliba roste nejen u nás, ale stává se běžnou formou soužití, kdy spolu partneři žijí, vedou sexuální život a případně vychovávají děti bez uzavřeného sňatku (Peuckert, 2008).

Také klesající úroveň porodnosti je odrazem proměn hodnotových orientací, socioekonomických problémů a nerovností ve společnosti. Jako nejčastější příčiny jsou

označovány preference svobodného života s minimem zodpovědnosti, asi nejlépe vystižené spojením „ještě si užít“. Také důraz kladený na zvyšování vzdělání, kvalifikace, budování kariéry je reakce na rozšiřující se možnosti a požadavky trhu práce. S tím souvisejí obavy ze ztráty zaměstnání a obtížnost relevantního profesního uplatnění. Mezi nejvlivnější faktory jsou řazeny také materiální a finanční důvody a s nimi spojená bytová otázka (Hašková, Pomahačová, 2006).

1.3.2 Legislativa a nesezdané soužití

Právo je odrazem každého státu, jeho subjektů a reaguje na potřeby dané společnosti. K regulaci chování používá právní nástroje a prostředky. Působí na společnost i na rodinu a ovlivňuje její chování. Reguluje některé stránky rodiny, ovlivňuje její chování, podporuje ji, chrání v určitých situacích a vytváří podmínky pro její fungování ve společnosti a působí na rodinu i po ekonomické stránce.

Nesezdané soužití je oproti manželství po právní stránce znevýhodněno, není právní úpravou definováno, ani chráněno. Kterýkoliv z partnerů může vztah kdykoliv ukončit, aniž by k rozchodu musel stát právně zasahovat.

Nesezdané soužití se stává velice častou volbou soužití a to nejen mezi mladými lidmi. Přestože je to stále častější a běžnější jev, právní řád jej nepojmenovává, neupravuje v zákoně o rodině, ani v občanském zákoníku. Zákon o rodině nerozlišuje vztah otce, matky a dětí narozených v manželství, nebo v nesezdaném soužití. Nemá vliv na postavení dítěte a problematiku rodičovství, rodiče mají vůči svým dětem stejná práva a povinnost v obou formách soužití. Manželé, kteří spolu uzavřeli legitimní sňatek, mají ze své pozice oproti nesezdanému páru řadu výhod, ale také i povinnosti a závazky. Forma nesezdaného soužití má nižší právní ochranu (e-právo, 2004).

1.3.3 Nesezdané soužití dříve a dnes

Individualismus ve společnosti není novým jevem. První formy individualismu v partnerském soužití spadají do antického Řecka, jak uvedl Foucault (1978). Elias (1978) je pozoruje ve dvorní kultuře středověku. V této době se individualismus netýká jen elit, ale prostupuje celou společností. Durkheim (1893) spojoval toto soužití s moderní dělbou práce zejména u intelektuálů. Simmel ve svém díle *Peníze v moderní*

kultuře (1997) spatřoval individualismus ve finanční ekonomice, oddělování elit a tím i přístupnost tohoto soužití pro celou společnost (Možný, 2002, s. 201).

V padesátých letech 20. století docházelo k vzestupu rozvodovosti a v této souvislosti i s prvním větším výskytem formy nesezdaného soužití. Postupně s poklesem porodnosti a sexuální revolucí docházelo k odkládání rodičovství, zvyšování věku, kdy mladí lidé uzavírali sňatek, a tím k rozvoji nesezdaného soužití. V osmdesátých letech se rodil velký počet dětí nesezdaným párům a přibýlo i neúplných rodin s matkou a dětmi (Možný, 2002).

Na přelomu nového století zůstávaly postoje k manželství, nesezdanému soužití a rodičovství bez větších změn. Zároveň dochází k růstu narozených dětí ještě před sňatkem rodičů. Narození dítěte již není tolik spojováno se vstupem do manželství a tak je více nesezdaných párů, kteří mají jedno i více dětí. Můžeme se setkat i s nárůstem počtu domácností, kde vychovává děti pouze jeden z rodičů. Toto může svědčit o zvýšené toleranci rozvodů, svobodnému mateřství a individuálnímu soužití. Ze sledovaných evropských zemí jsou nejvíce nakloněni alternativním formám rodinného soužití Švédové a Nizozemci. Česká republika se stále přiklání k hodnotám manželství, jelikož je spojováno s vyšší životní spokojeností (Chaloupková, Šalamounová, 2004).

1.4 Motivy volby manželství a nesezdaného soužití

1.4.1 Motivy volby manželství

Dle Chaloupkové manželská rodina stále patří k nejlepší formě partnerského uspořádání a také nejlepší prostředí pro výchovu vyrůstajících dětí (Chaloupková 2008).

Oproti tomu klesající trend v počtu uzavřených manželství naznačuje, že mladí lidé odkládají narození svých dětí na pozdější dobu, zvyšuje se počet bezdětných žen a párů, a narození potomka již není důvodem k uzavření sňatku, jak tomu bývalo dříve. Již dle výzkumu firmy TNS Faktum z roku 2002 je v naší zemi oproti střední postkomunistické Evropě drastický pokles plodnosti. Češi oproti ostatním zemím považují obsah manželství jako je porozumění, tajemnost a výlučnost za málo důležité. Manželství označují za přítěž, která omezuje jejich svobodu. Končí tím romantika ve vztahu a svazuje je v možnosti individuálního úspěchu. Manželství je u nás spojováno

s rozením dětí a nesezdané soužití se toleruje do doby, než se partnerům narodí první potomek (Černý, 2003).

Manželství stále zůstává pro mladé lidi jakýmsi ideálem a modelem partnerského soužití, proti kterému nic nenamítají, ale také vzhledem k oblibě jiných forem společného soužití ho ani nepreferují a nevyhledávají. Jiný postoj mají páry, kterým se narodilo více nežli jedno dítě. U nich je již uzavření manželství přijatelné. Z toho lze pozorovat, že vstup do manželství je spjat s plánováním rodičovství s více dětmi (Hašková, Rabuši, 2008).

1.4.2 Motivy volby nesezdaného soužití

Tato volba soužití je většinou preferována jako předvolba manželství. Jde o jakési vyzkoušení spolužití na zkoušku ještě před tím, nežli se narodí potomek a uzavřou manželství. Ve výzkumu SEPM se shodla většina matek s dětmi mladšími 10 let, že volí formu nesezdaného soužití z důvodu manželské nestability, obtížnosti najít vhodného partnera a vyhnout se v budoucnu komplikacím spojených s rozvodem. Většina zastává postoj, že je manželství zbytečná instituce (Chaloupková, 2008).

Reálná možnost volby oboustranně vyhovující formy vztahu a kvótního scénáře je pro mnohé obtížně dostupná. Způsobuje to lákavost širokých cest, které rezignují na život v prosperujícím manželském vztahu. Tlak na flexibilitu a dostupnost pracovníků, zvláště v náročnějších profesích, odsunuje zájem o rodinu a vztahy na vedlejší kolej. Atraktivnost nabídek krátkodobých zážitků včetně zážitků nezávazných a přechodných lásek oslňuje a získává svojí lákavostí mnoho mladých lidí (Šrajer, Musil, 2008, s. 46).

Většina lidí po celoživotních vztazích touží a tak odkládá toto rozhodnutí na pozdější dobu a volí formu nesezdaného soužití jako prozatím vyhovující vztah (Šrajer, Musil, 2008).

Volba mladých lidí žít společně ve formě manželství závisí na délce trvajícího vztahu, nikoliv na tom, zda žijí odděleně, nebo ve formě nesezdaného soužití. Důvodem, proč nevstupují mladí lidé do manželství, je především nedostatečný příjem, bytové podmínky a studium. Pokud partneři žijící v nesezdaném soužití nemají děti,

považují volbu manželství za zbytečné a omezující. V případě těhotenství partnerky by sňatek uzavřeli (Fialová, 2000).

Pro mnoho lidí, kteří volí formu individuálního partnerského života, je motivem nezávaznost a nezávislost. Pokud někdo chce budovat kariéru, tak je pro něj tato volba nejpřijatelnější. Nemají potřebu vstoupit do manželství, ani když se rozhodnou mít později děti. Sňatek pro ně není důležitý, jen změní svoji roli (Chaloupková, Šalamounová, 2004).

1.4.3 Manželství versus nesezdaný pár

Rozhodnutí ohledně formy společného soužití lidem komplikují tři faktory: moc, majetek a vztah.

U moci jde například o to, kdo má z partnerů pravdu, co se bude dělat, jak se bude trávit volný čas apod. Je jen na partnerech, jak se k této situaci postaví, jaký zaujmou postoj. Zda bude shodný, nebo opačný.

U majetku může vzniknout konflikt výdělků peněz. V manželství je ze zákona společné jmění manželů (pokud není stanoveno jinak v předmanželské smlouvě). U volného soužití je potřeba více spolu o této věci komunikovat. Dohodnout se, jakým způsobem se bude každý z partnerů podílet na investování a chodu domácnosti.

Vztah určuje, jak blízko k sobě mají oba partneři. S kým se navštěvují, jak často mají návštěvy známých i rodičů.

Obava a strach je další činitel, který volbu kompiluje. Vnitřní hloubání, zda zůstane sám, nebo ne. Zda zůstane sám sebou, zda nebude moc omezován, limitován. Je to strach ze změny, která má nastat. To může být i dalším důvodem, proč lidé vstupují do manželství až po nějaké době, kdy spolu žijí jako nesezdaný pár (Brantzen, 2002).

Pokud se podíváme, zda je rozdíl v hospodaření s financemi mezi manželstvím a nesezdaným soužitím, lze konstatovat, že se liší pouze předmanželská soužití, která plánují v budoucnu sňatek, nebo mají již děti a ti, kteří nepočítají s trvalým vztahem, nebo manželstvím vůbec. Ekonomická solidarita je tedy vyšší v manželství, nebo u páru, kteří nejsou manželé a vychovávají spolu děti (Chaloupková, 2006).

Podle Beckera (1972) je manželství prakticky vždy dobrovolné (ať je to výsledek svobodné volby snoubenců, nebo jejich rodičů), takže lidé do manželství

vstupují, pokud v manželství získají větší užitek, než kterého by dosáhli jako svobodní. Nakolik je manželství výhodné, nezávisí jen na věcech a službách, které si společná domácnost může dovolit koupit, ale především na zboží, které sama produkuje (Hamplová, 2003, s. 13).

Kdo chce se svým partnerem žít ve společném štěstí, potřebuje pravidla, která oba dodržují. Aby to bylo možné, je třeba, aby každý z partnerů vyjádřil svá vlastní přání, očekávání a své potřeby. Kdo sám neví, co chce, tomu to druzí namluví. Kdo dává partnerovi neustále za pravdu, aby se vyvlékl z odpovědnosti za společné štěstí, ten se nesmí divit, že je jeho vůle potlačována (Kirschner, 2002, s. 61).

2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíl práce

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit pohled na manželství a nesezdané soužití tak, jak to vidí dvě věkově rozdílné generace. Zda je manželství vnímáno pouze jako instituce, nebo zda má stále své místo a uznání ve společnosti. Dalším cílem bylo rozpoznat důvody, proč mladí lidé neuzavírají nebo oddalují uzavření manželství, názory na manželství a nesezdané soužití a pohled na kvalitu uvedených soužití.

Teoretická část charakterizuje pohled na manželství a nesezdané soužití z historického vývoje, zachycuje změny, které nastaly v partnerských vztazích, a popisuje motivy, které vedou k volbě uzavření manželství nebo k volbě nesezdaného soužití.

Praktická část je zaměřena na názory dvou generací ohledně manželství a nesezdaného soužití. Snažila jsem se zjistit důvody, které vedou mladé lidi k volbě nesezdaného soužití a také zjistit, zda chtějí v budoucnu uzavřít manželství a co je k této volbě vede.

2.2 Hypotézy

V souvislosti s cílem práce jsem stanovila dvě hypotézy. Při jejich výběru jsem se zaměřila na to, co od nich očekávám, oblast zájmu výzkumu a vzorek obyvatel, se kterým se budu během výzkumu zabývat.

Hypotéza 1: Mladí lidé předpokládají uzavřít manželství až po narození dítěte.

Hypotéza 2: Volbu nesezdaného soužití před uzavřením manželství preferuje mladá generace před starší.

3 METODIKA VÝZKUMU

3.1 Použitá technika sběru dat

Ve své práci jsem pro výzkum použila metodu kvantitativního výzkumu pomocí metody dotazování. Tato technika byla určena ke sběru dat u výběrového souboru populace a byla získána náhodným výběrem. Jde o konkrétní výzkumné postupy, zaměřené na získávání dat a poznatků. (Kozlová, 2009).

Jelikož jde o pilotáž, ověřovala jsem správnost, srozumitelnost a vhodnost otázek v dotazníku. Cílem bylo upřesnit záměr celého výzkumu. Pro kvantitativní výzkum je významné zjistit předmět zájmu, a jakým způsobem jsou tyto zájmy měřitelné. Určuje mimo jiné rozměr, velikost, počet a intenzitu výzkumné stránky (Zich 2005).

Dotazník, který je nejpoužívanější formou při sběru dat, byl zcela anonymní a obsahoval 14 otázek. 9 otázek bylo polouzavřených, jedna škálová otázka pořadí, kde respondent seřazoval jednotlivé předměty dle svých preferencí. Další dvě otázky byly otevřené. Při stanovení otázek jsem se zaměřila na problémy a cíle, kterých jsem chtěla dosáhnout v této práci (Kozlová, 2009).

První tři otázky byly identifikační, týkaly se pohlaví, věkové skupiny a nejvyššího dosaženého vzdělání. Další otázky zjišťovaly názory na partnerské vztahy. Respondenti označovali jednu vybranou odpověď, u dvou otázek měli možnost uvést svůj názor (Punch, 2008).

Výzkum jsem prováděla v těchto fázích:

- přípravná, teoretická – příprava podkladů a sestavení dotazníku
- sběr materiálu – vypracované dotazníky pro získání potřebných údajů
- zpracování, vyhodnocení a ověřování hypotéz.

3.2 Charakteristika zkoumaného souboru

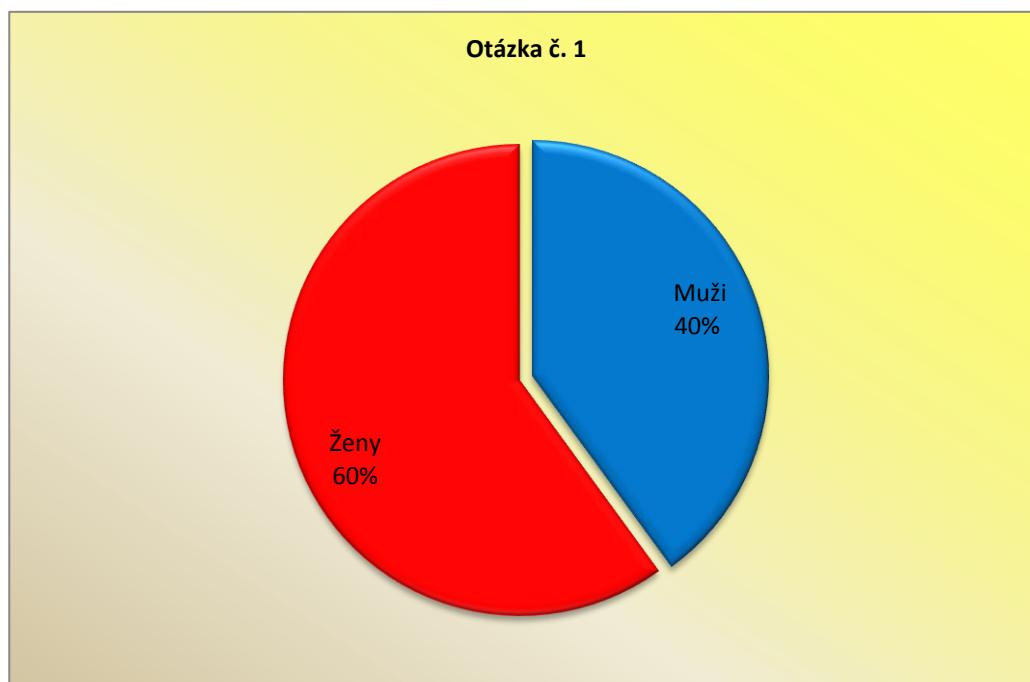
Základní výzkumný soubor tvořily dvě věkově rozdílné generace. První 18 až 25 let a druhá 60 až 67 let. Celkem se zúčastnilo výzkumu 85 dotazovaných respondentů. Z toho bylo 46 respondentů v nižší věkové skupině a to 19 mužů a 27 žen. Starší věková skupina byla zastoupena 39 respondenty, z toho 15 mužů a 24 žen.

Dotazník byl distribuován v tištěné a také v elektronické podobě. Sběr dat probíhal v okrese Prachatice, České Budějovice a Plzeň od dubna do května 2012. Dotazníky jsem distribuovala sama, pomocí známých a také přes dotazované, kteří mi je pomáhali dál rozšiřovat. Celkem bylo rozdáno 90 dotazníků, vrátilo se jich 85 (návratnost činila 94%).

Ke zpracování dat byly použity grafy a výsledky jsou uváděny v číslech a procentech. Na zpracování a vyhodnocení dat v dotazníku jsem použila program Microsoft Excel.

4 VÝSLEDKY

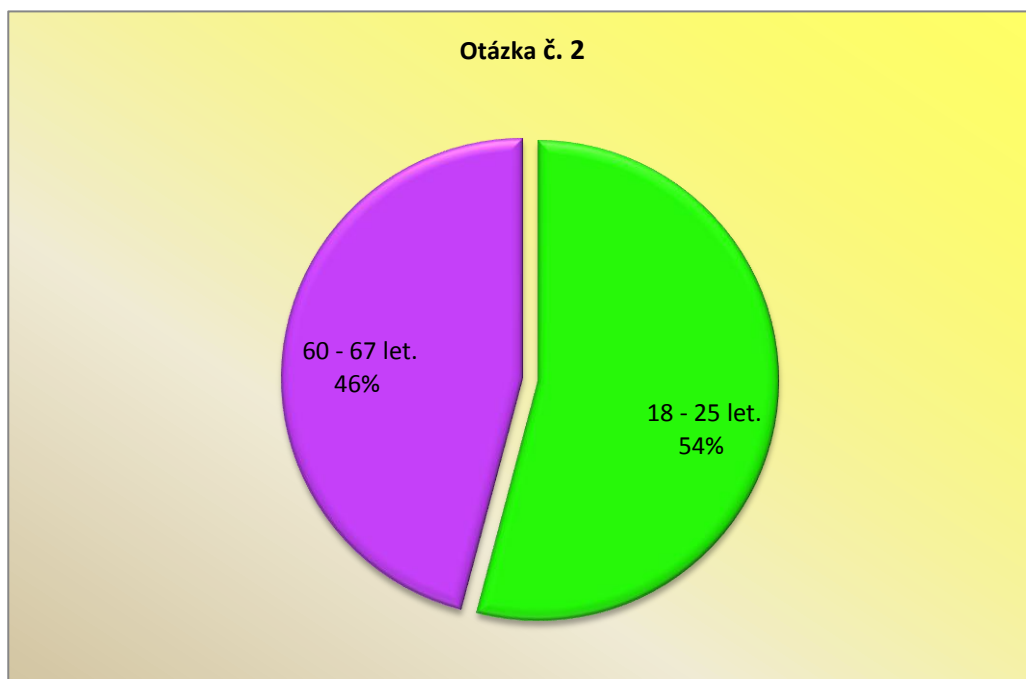
Graf 2: pohlaví respondentů (v %)

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 2 nás informuje o pohlaví respondentů, kteří se zúčastnili výzkumu. Muži byli zastoupeni v počtu 34 osob (40%), žen se zúčastnilo celkem 51 (60%).

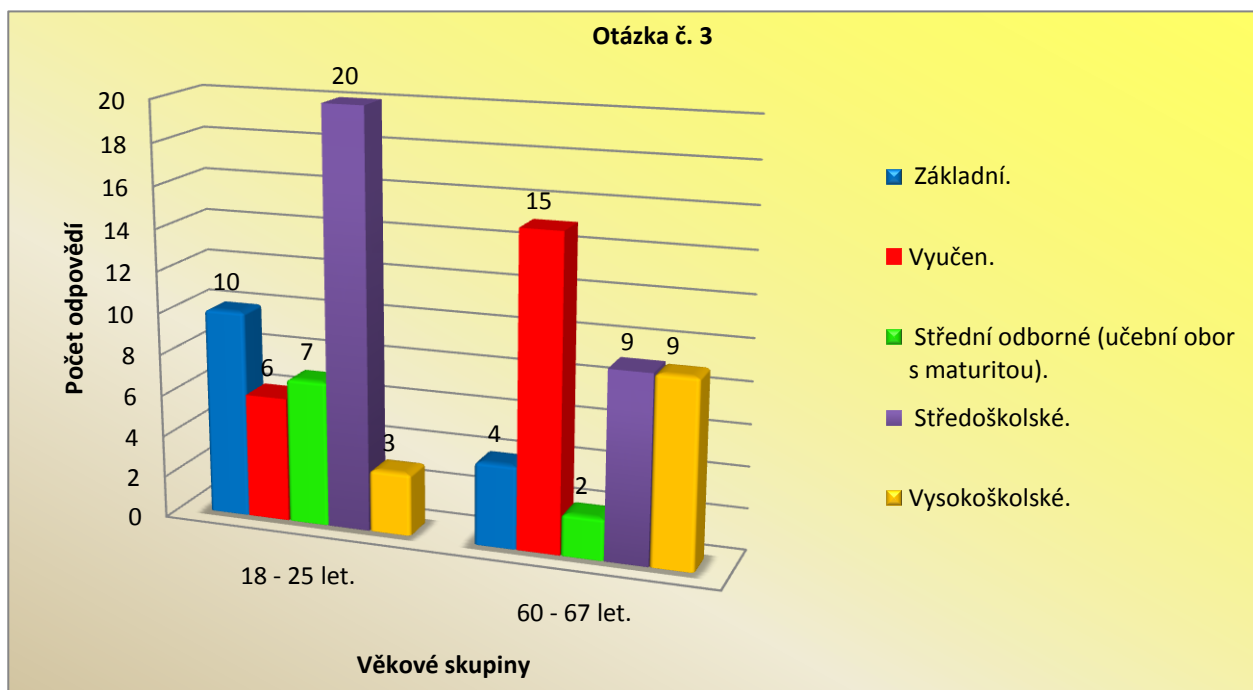
Graf č. 3: Zastoupení věkových skupin

Zdroj: vlastní výzkum

Věk respondentů byl rozdělen do dvou skupin. První, početnější skupina ve věku 18 – 25 let byla zastoupena 46 osobami (54%). Druhou věkovou kategorií tvořili senioři ve věku 60 – 67 let počtem 39 osob (46%).

Graf č. 4: Nevyšší dosažené vzdělání

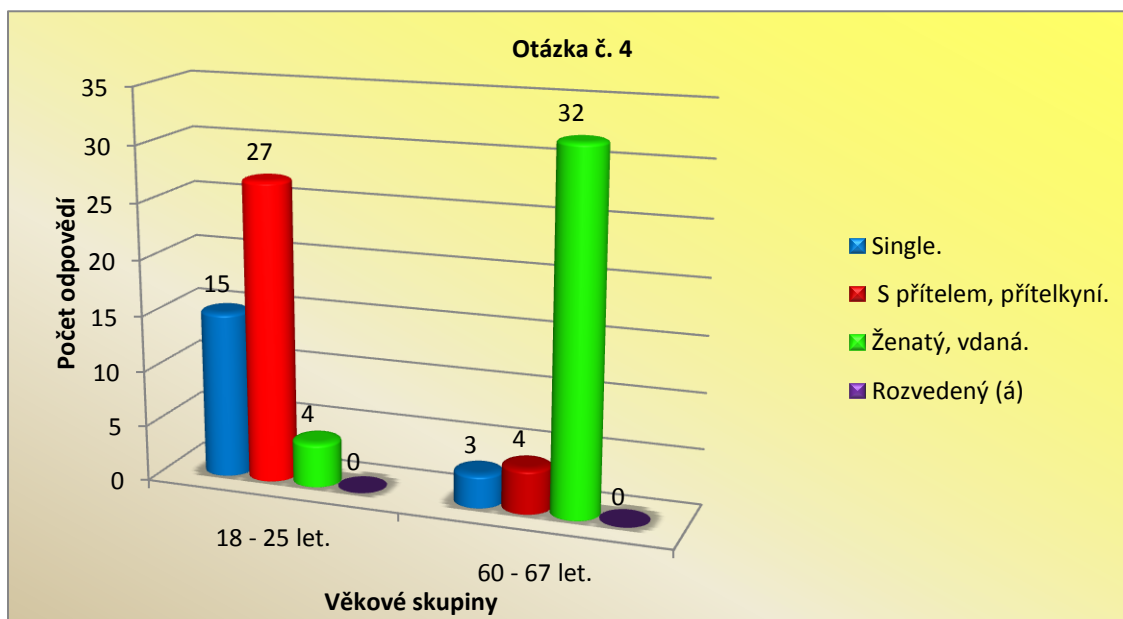

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 3 byla zaměřena na zjištění výše dosaženého vzdělání. Ve věkové skupině 18 – 25 let převažovalo středoškolské vzdělání a to v počtu 20 (43%) dotazovaných. Se základním vzděláním bylo zaznamenáno 10 (22%) dotazovaných, střední odborné vzdělání (učební obor s maturitou) bylo zastoupené 7 (15%) dotazovanými, vyučení se 6 (13%) dotazovanými, a vysokoškolské vzdělání s 3 (7%) dotazovanými lidmi.

Ve věkové skupině 60 – 67 let převažovali lidé s vyučením a to počtem 15 (38%) dotazovaných. Druhé místo bylo zastoupeno středoškolským vzděláním s počtem 9 (23%) dotazovaných, se stejným počtem byli zastoupeni dotazovaní s vysokoškolským vzděláním 4 (10%) dotazovaní měli základní vzdělání a se středním odborným (učební obor s maturitou) vzděláním byli zaznamenáni 2 (5%) dotazovaní respondenti.

Graf č. 5: Váš současný partnerský vztah

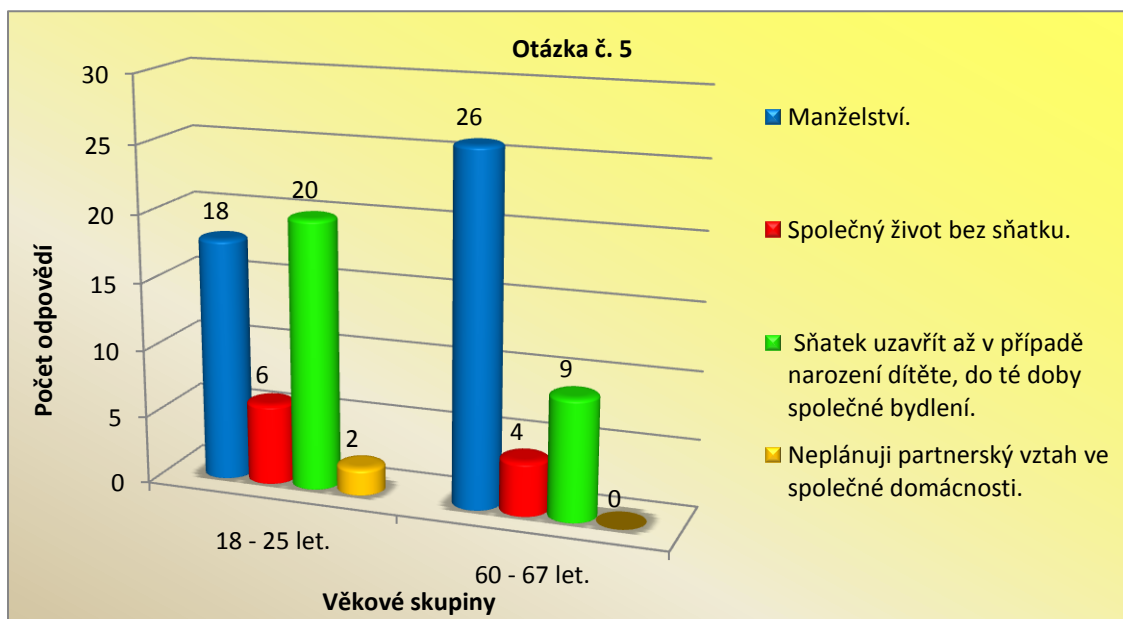
Zdroj: vlastní výzkum

Ve věkové skupině 18 -25 let žije s přítelem (přítelkyní) nejvíce respondentů a to celkem 27 (59%). Single je zastoupeno 15 (32%) respondenty, 4 (9%) jsou ženatí (vdané) a žádný z respondentů nebyl rozvedený.

Ve věkové skupině 60 - 67 let je nejvíce ženatých (vdaných) respondentů a to 32 (82%). S přítelem (přítelkyní) žijí 4 (10%) respondenti, single uvedli 3 (8%) respondenti a žádný z respondentů, neuvedl, že je rozvedený (á).

Graf č. 6: Jaký partnerský vztah upřednostňujete

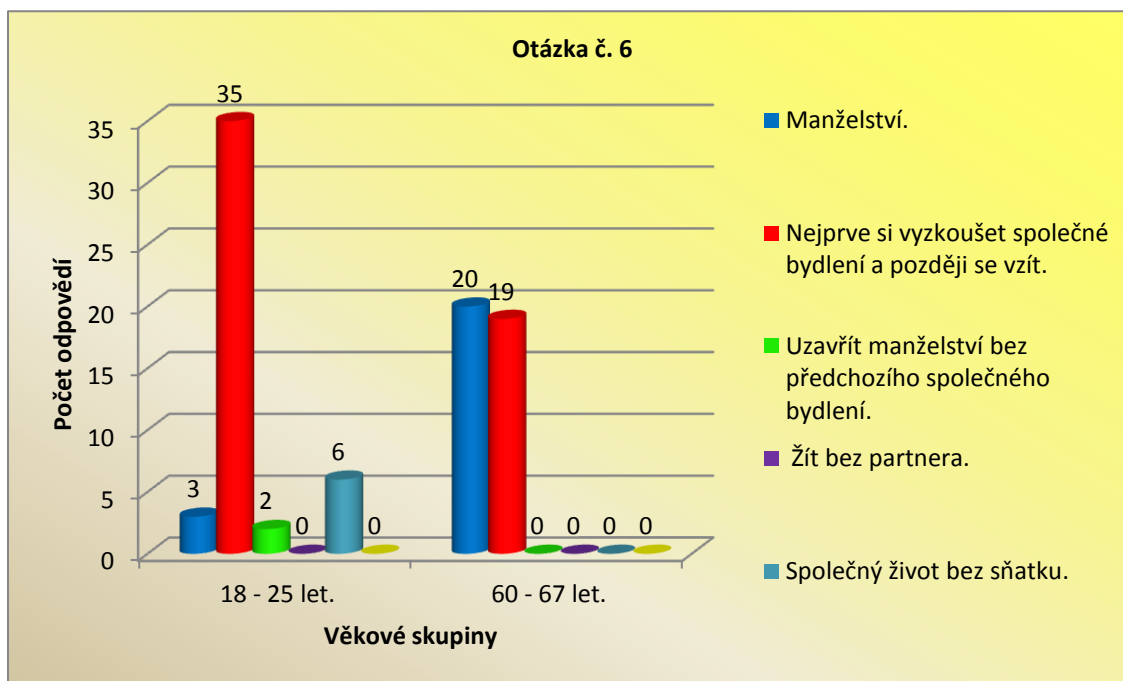

Zdroj: vlastní výzkum

Ve věkové skupině 18 – 25 let by chtěli dotazovaní uzavřít manželství až v případě narození dítěte. Do té doby preferovali společné bydlení. Celkem se jich takto vyjádřilo 20 (44%). Manželství upřednostňovalo 18 (39%) dotazovaných, 6 (13%) dotazovaných předpokládá společný život bez sňatku a 2 (4%) respondenti neplánují partnerský vztah ve společné domácnosti.

Ve věkové skupině 60 – 67 let nejvíce dotazovaní upřednostňovali manželství a to počtem 26 (67%) lidí. Sňatek uzavřít až v případě narození dítěte, do té doby společně bydlet schvalovalo 9 (23%) dotazovaných. Společný život bez sňatku uvedli 4 (10%) dotazovaní, neplánovat partnerský vztah ve společné domácnosti neuvedl žádný respondent.

Graf č. 7: Jak vidíte ideální partnerský život. (Nerozhoduje, zda mají děti)

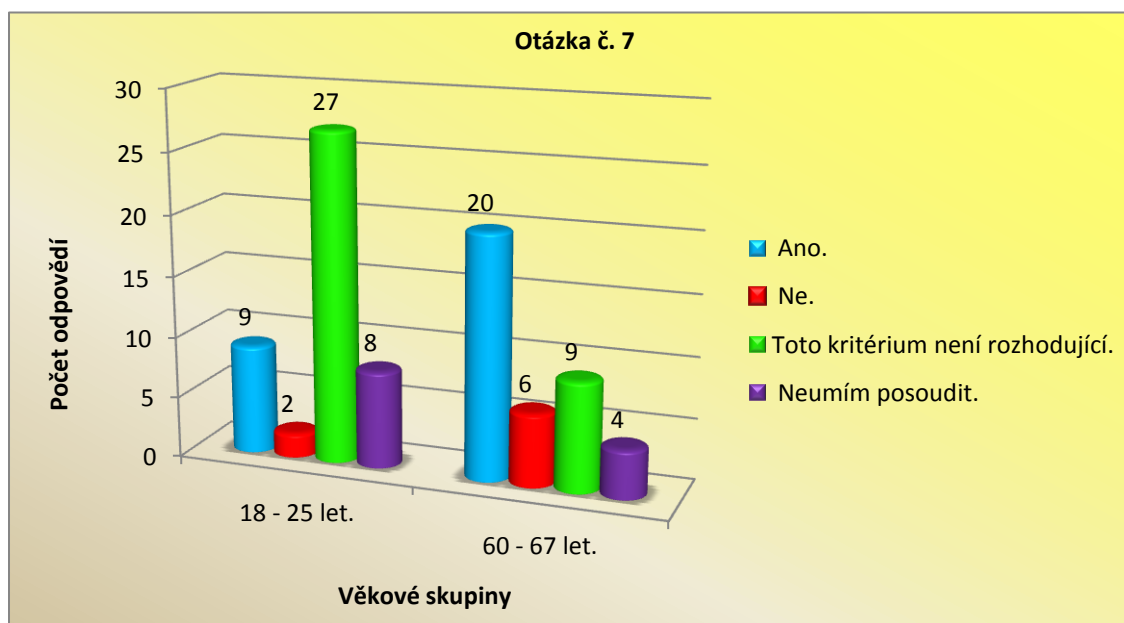

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku jak vidíte ideální partnerský život se věková skupina 18 -25 let shodla počtem 35 (76%) respondentů v odpovědi „nejprve si vyzkoušet společné bydlení a později se vzít“. Společný život bez sňatku uvedlo 6 (13%) respondentů. Manželství napsali 3 (7%) dotazovaní. 2 (4%) respondenti zastávali názor uzavřít sňatek bez předchozího společného bydlení. Nikdo v této věkové skupině nevedl odpověď žít bez partnera. Mít partnera, ale nebydlet s ním v jedné domácnosti nevedl také nikdo z dotazovaných.

Ve věkové skupině 60 – 67 let považuje manželství jako ideální partnerský život 20 (51%) respondentů. Nejprve si vyzkoušet společné bydlení a později se vzít uvedlo 19 (49 %) respondentů. Další odpovědi nevedl žádný z dotazovaných.

Graf č. 8: Myslíte si, že je v manželství partnerský vztah kvalitnější, nežli v nesezdaném soužití

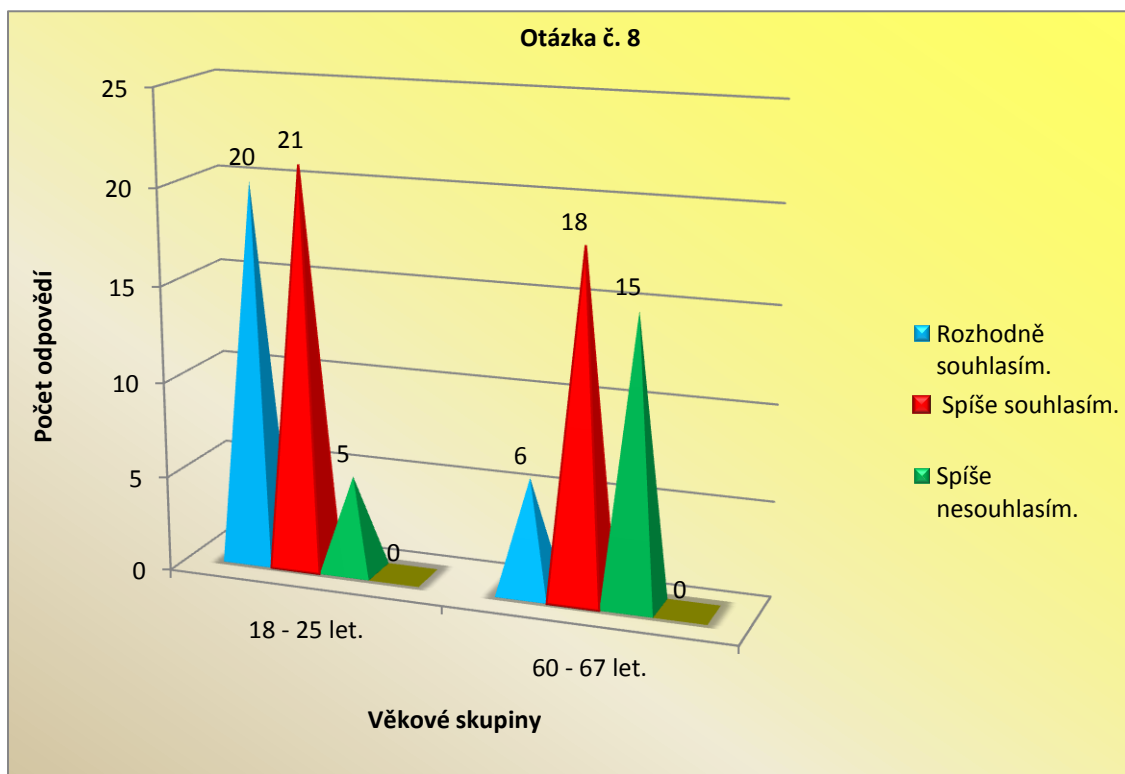

Zdroj: vlastní výzkum

Ve věkové skupině 18 - 25 uvedlo 27 (59%) dotázaných, že pro kvalitu vztahu není rozhodující, zda partneri žijí v manželství, nebo v nesezdaném soužití. Ano na tuto otázku odpovědělo 9 (20%) dotázaných, neumím posoudit uvedlo 8 (17%), odpověď ne zaškrtnuli 2 (4%) dotazovaní.

Ve věkové skupině 60 – 67 let převažuje odpověď 20 ti (51%) dotázaných, kteří si mysleli, že je pro partnerský vztah kvalitnější manželství, nežli nesezdané soužití. 9 (23%) dotázaných zastávalo názor, že toto kritérium není rozhodující, 6 (16%) dotázaných uvedlo odpověď ne, a 4 (10%) neuměli tato kritéria posoudit.

Graf č. 9: Schvalujete, když partneři spolu žijí, aniž by uzavřeli sňatek

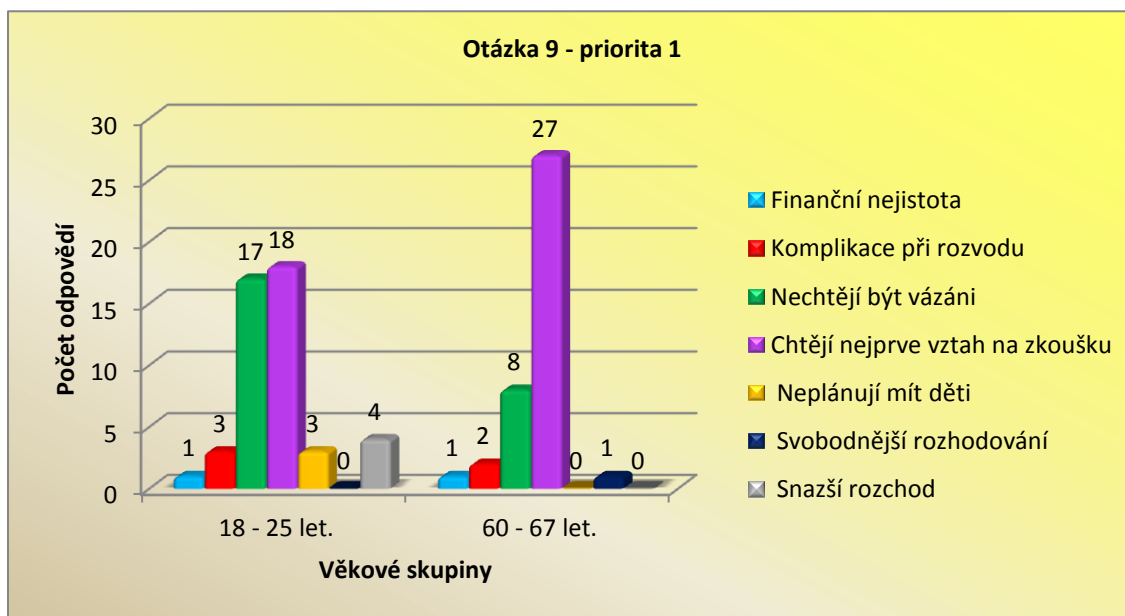

Zdroj: vlastní výzkum

Ve věkové skupině 18 – 25 let na otázku, zda schvalují, když partneři spolu žijí, aniž by uzavřeli sňatek odpovědělo 21 (46%) dotazovaných spíše souhlasím, 20 (43%) dotazovaných uvedlo rozhodně souhlasím, 5 (11%) spíše nesouhlasili a nikdo nevedl, že rozhodně nesouhlasí.

Ve věkové skupině 60 – 67 let 18 (46%) dotazovaných odpovědělo že spíše souhlasí, 15 (39%) dotazovaných spíše nesouhlasilo, 6 (15%) rozhodně souhlasili a opět nikdo nevedl odpověď že rozhodně nesouhlasí.

Graf č. 10: Z jakých důvodů si myslíte, že lidé neuzavírají manželství, priorita 1

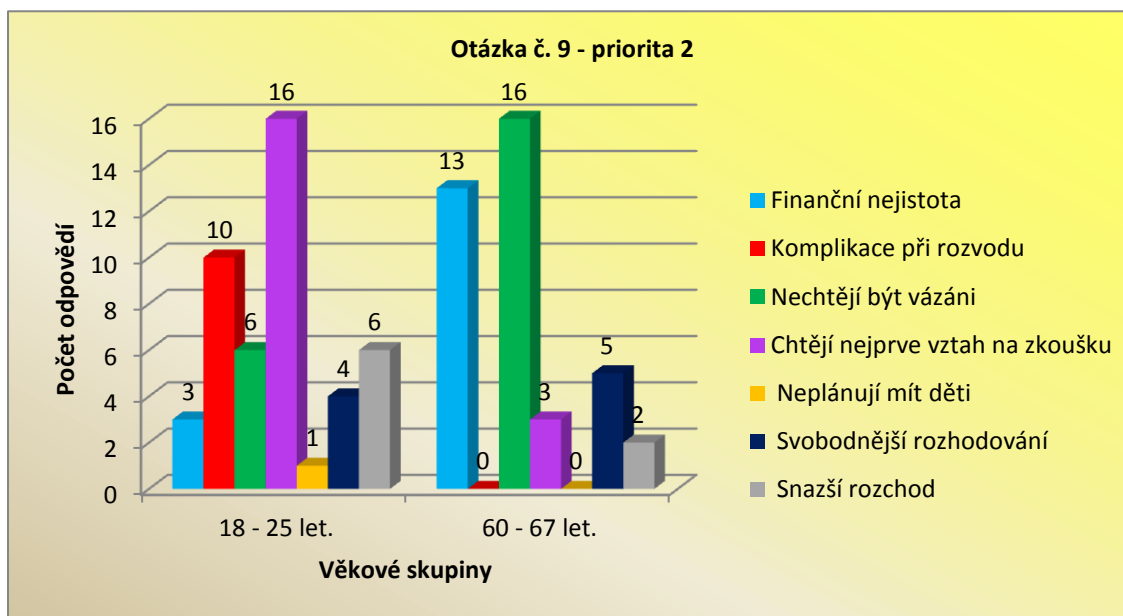

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 9 byla zvolena jako škálová - otázka pořadí. Respondenti si vybírali jednotlivé možnosti a přiřazovali jim hodnotu od jedné do sedmi, kdy 1 je nejvyšší priorita.

Obě věkové skupiny se shodly a uvedli nejčastější důvod, proč lidé neuzavírají manželství ten, že si nejprve chtějí vyzkoušet vztah na zkoušku. Na druhém místě uvedli, že nechtějí být vázáni. Další pořadí se již lišila, ale byly zde jen malé rozdíly.

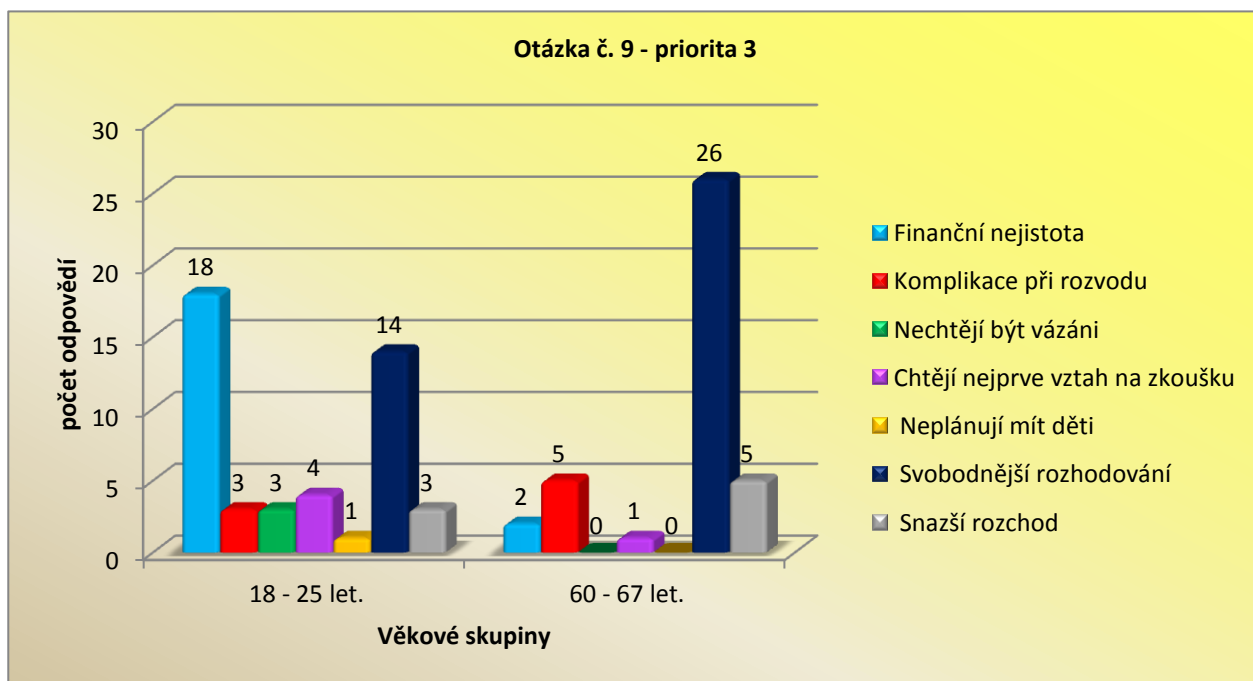
Graf č. 10.1: Z jakých důvodů si myslíte, že lidé neuzavírají manželství, priorita 2

Zdroj: vlastní výzkum

Priorita 2 se již odlišovala v názorech. Věková skupina 18 -25 přiřadila druhou prioritu vztahu na zkoušku, oproti tomu věková skupina 60 - 67 let se stejným počtem odpovědí přiřadila první místo důvodu „nechtějí být vázáni“. Zajímavé je druhé pořadí u mladší věkové skupiny, kdy uvedly důvod „komplikace při rozvodu“. Starší skupina tento důvod vůbec neuvedla. Rozdílný počet má druhé pořadí u starší věkové skupiny, která finanční nejistotě přiřadila toto pořadí 13 krát, oproti tomu druhá skupina pouze 3 krát.

Graf č. 10.2: Z jakých důvodů si myslíte, že lidé neuzavírají manželství, priorita 3

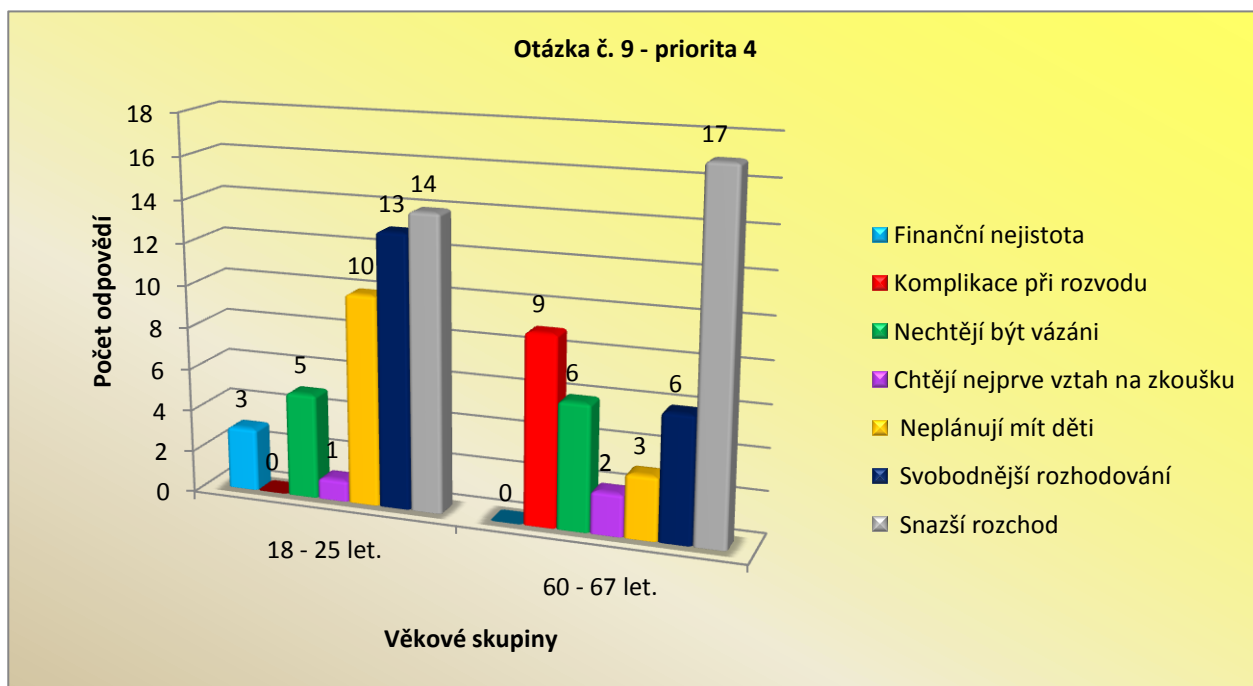

Zdroj: vlastní výzkum

Priorita 3 měla shodné první pořadí – svobodnější rozhodování. Bodový rozdíl u obou skupin byl celkem 12, kdy starší věková skupina přiřadila tutu prioritu vícekrát.

Další větší rozdíl byl u pomyslného druhého místa u mladší skupiny s počtem 18 bodů, oproti starší skupině dotazovaných, kteří měli tento důvod pouze se dvěma body.

Graf č. 10.3: Z jakých důvodů si myslíte, že lidé neuzavírají manželství, priorita 4

Zdroj: vlastní výzkum

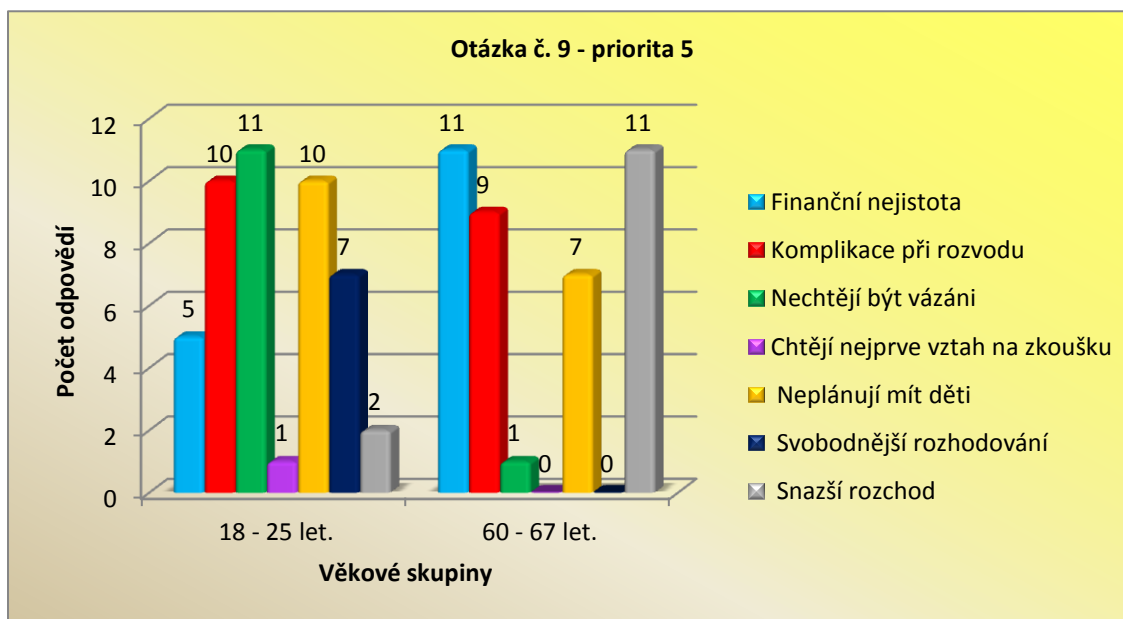
Priorita 4 měla u věkové skupiny 18 - 25 let nejvíce zastoupení v odpovědi „snažší rozchod“. Na druhém místě „svobodnější rozhodování“ a na třetím „neplánují mít děti“.

U věkové skupiny 60 – 67 let je také první místo „snažšího rozchod“. Druhé pomyslné místo je již od první skupiny odlišné, kde skončilo bez bodu. Zde starší skupina uvedla „komplikace při rozvodu“.

Bodový rozdíl je také u důvodu „volba snadnějšího rozhodování“. U mladší skupiny zůstala na druhém místě s počtem 13 bodů. Oproti starším, kteří tuto volbu uvedly jen 6 krát.

Graf č. 10.4: Z jakých důvodů si myslíte, že lidé neuzavírají manželství, priorita 5

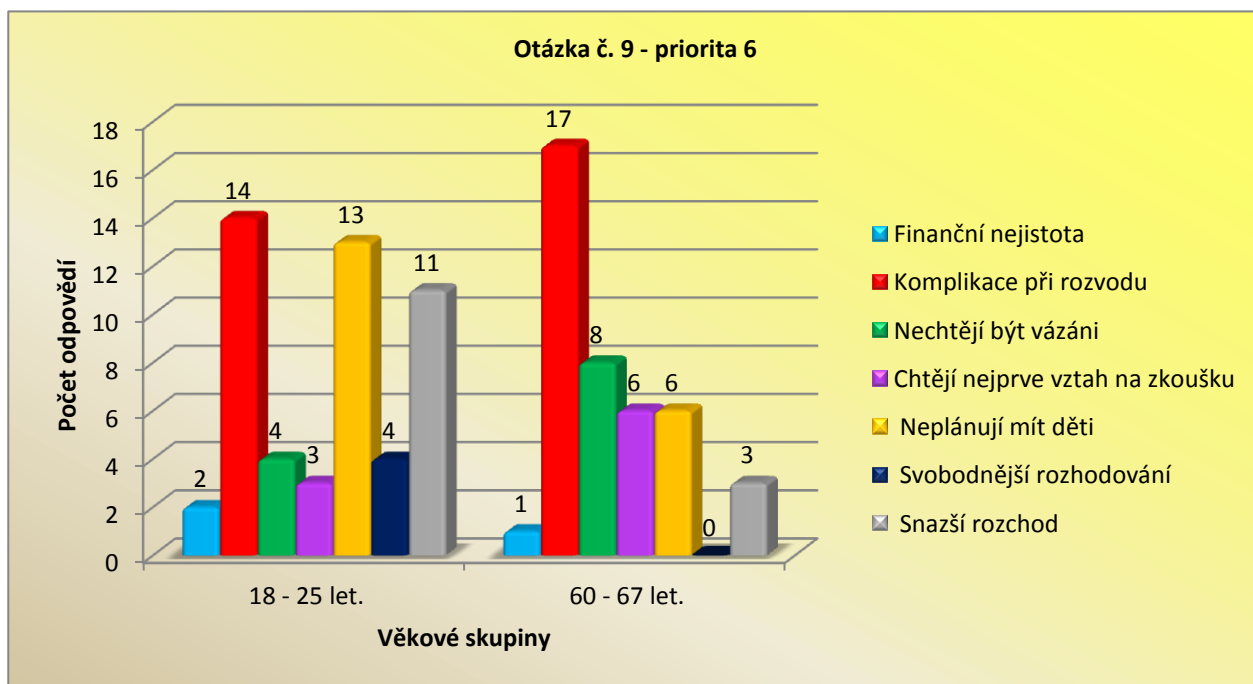
Zdroj: vlastní výzkum

Priorita 5, jak je z grafu patrné, má tři větší rozdíly. Podstatný je rozdíl prvního místa s počtem 11 bodů u mladší skupiny (důvod že nechtějí být vázáni). Tato volba byla uvedena u starší skupiny pouze jednou.

Oproti tomu první místo u starší věkové skupiny (snažší rozchod) s počtem 11 bodů skončilo v první věkové skupině na předposledním místě se 2 body.

Třetí větší rozdíl byl u důvodu „svobodnější rozhodování“. První věková skupina tento důvod uvedla 7 krát (třetí místo), druhá skupina nedala tomuto důvodu žádný bod.

Graf č. 10.5: Z jakých důvodů si myslíte, že lidé neuzavírají manželství, priorita 6

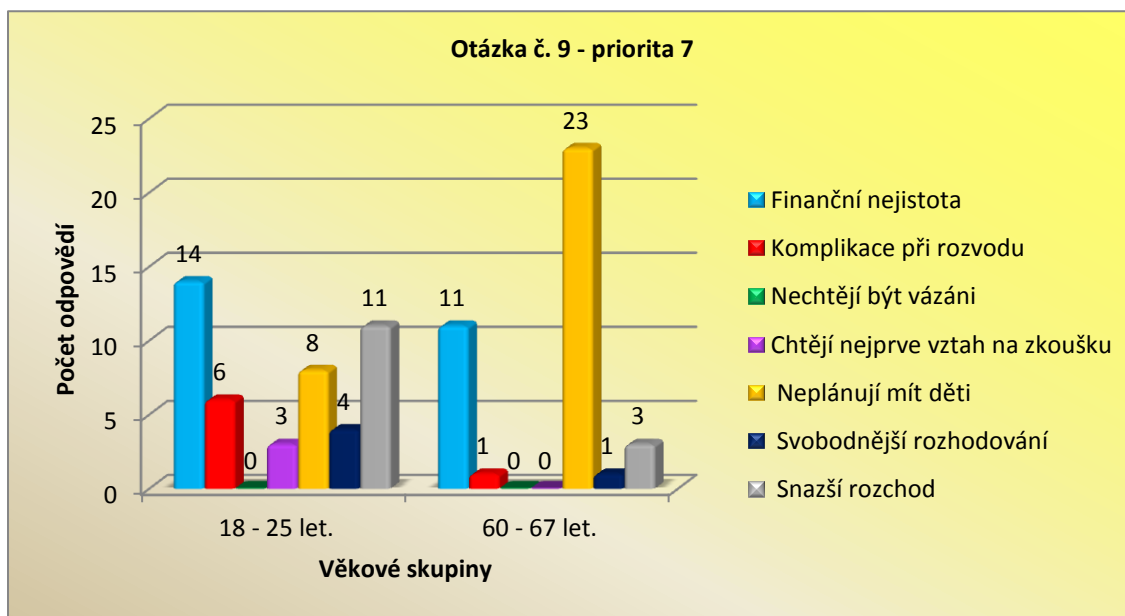
Zdroj: vlastní výzkum

U priority 6 nejsou velké rozdíly. První místo je stejné u obou věkových skupin „komplikace u rozvodu“.

U mladší věkové skupiny jsou další místa s větším bodovým zastoupením: „neplánují mít děti“ a na třetím místě „snažší rozchod“.

Starší věková skupina má další dvě místa téměř shodná. Na druhé místě se umístil důvod „nechtější být vázáni“ a na třetím se stejným počtem bodů „chtějí nejprve vztah na zkoušku“ a „neplánují mít děti“.

Graf č. 10.6: Z jakých důvodů si myslíte, že lidé neuzavírají manželství, priorita 7

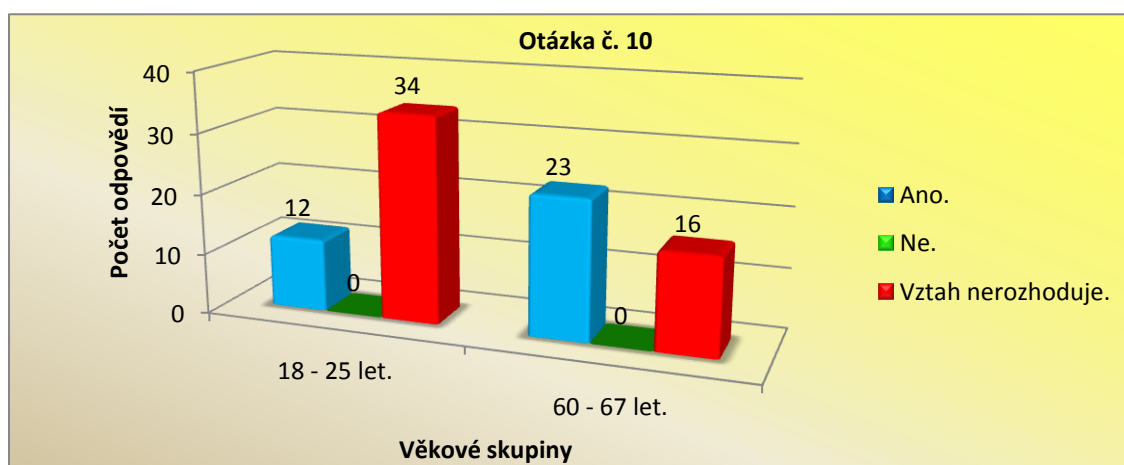

Zdroj: vlastní výzkum

U priority 7 uvedla nejvíce důvod „neplánují mít děti“ věková skupina 60 – 67 let a to 23 krát, oproti druhé skupině, která ji uvedla 8 krát.

Důvod „snažší rozchod“ obsadil druhé místo u věkové skupiny 18 -25 let. U starší skupiny sice skončil na třetím místě, ale s rozdílem osmi bodů.

Graf č. 11: Mělo by se dítě narodit do manželství

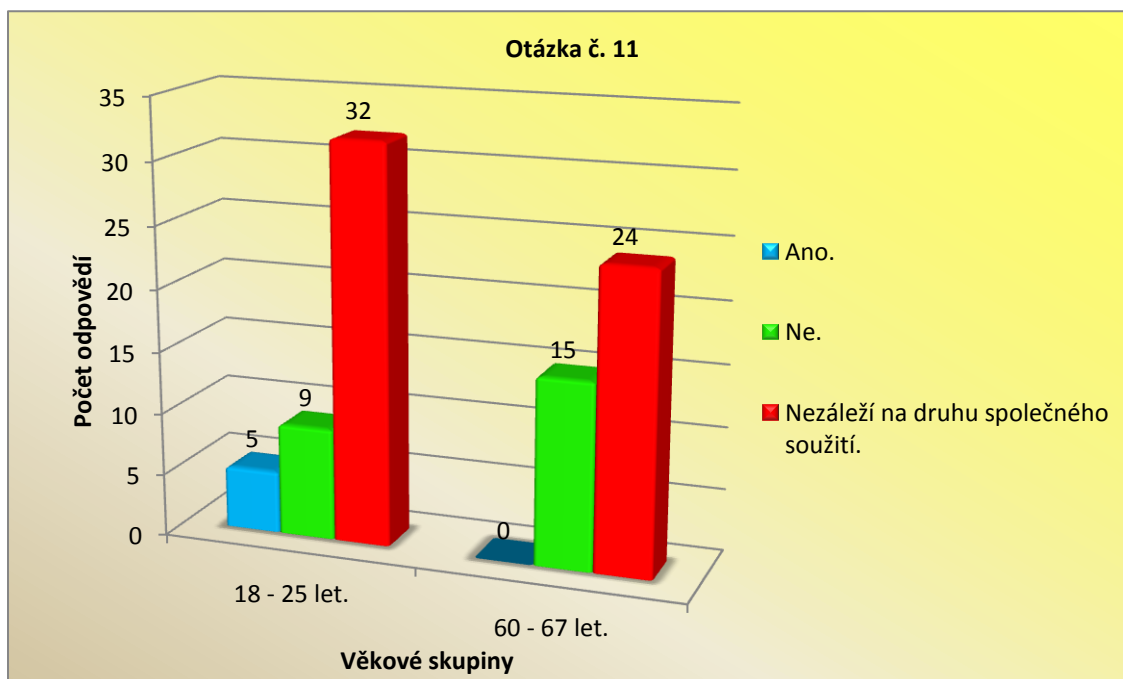

Zdroj: vlastní výzkum

Ve věkové skupině 18 – 25 let na otázku zda by se mělo dítě narodit do manželství, uvedlo 34 (74%) korespondentů, že vztah nerozhoduje, 12 (26%) korespondentů uvedlo, ano, a nikdo nevyznačil odpověď ne.

Ve věkové skupině 60 – 67 let uvedlo 23 (59%) korespondentů, že by se mělo dítě narodit do manželství, 16 (41%) korespondentů si vybralo odpověď, že vztah nerozhoduje a stejně jako u první skupiny nikdo neoznačil odpověď ne.

Graf č. 12: Je nesezdané soužití vhodné pro výchovu dětí

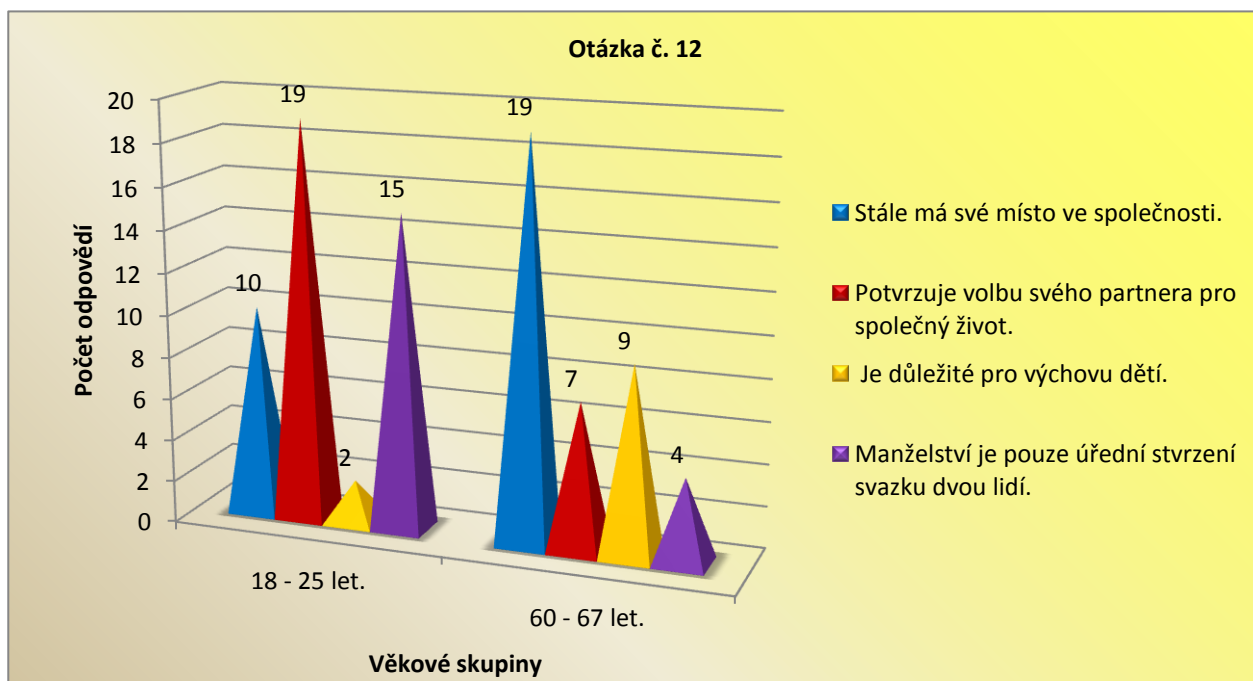

Zdroj: vlastní výzkum

Ve věkové skupině 18 – 25 let odpovědělo na otázku, zda je nesezdané soužití vhodné pro výchovu dětí 32 (69%) dotázaných odpovědí, že nezáleží na druhu společného soužití. Dalších 9 (20%) dotázaných odpovědělo ne, 5 (11%) dotázaných odpovědělo ano.

Ve věkové skupině 60 – 67 také nejvíce dotazovaných odpovědělo, že nezáleží na druhu společného soužití. Počet těchto odpovědí byl 24 (62%). Dalších 15 (38%) dotázaných odpovědělo ne a nikdo z dotázaných nesouhlasil, že je nesezdané soužití vhodné pro výchovu dětí.

Graf č. 13: Váš názor na manželství

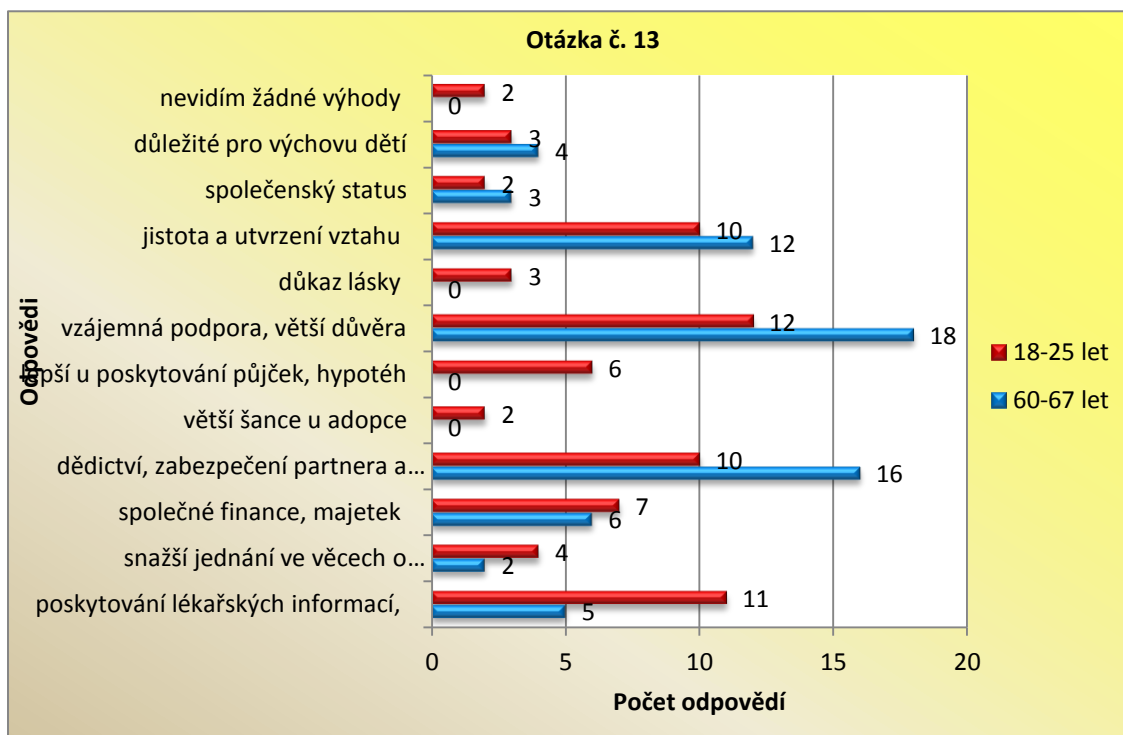
Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 12 jsem se ptala dotazovaných na jejich názor na manželství.

Ve věkové skupině 18 – 25 let 19 (41%) dotázaných uvedlo, že manželství potvrzuje volbu svého partnera pro společný život. Dalších 15 (33%) dotázaných považovalo manželství pouze za úřední stvrzení svazku dvou lidí, 10 (22%) dotázaných uvedlo, že manželství má stále své místo ve společnosti. Že je manželství důležité pro výchovu dětí označili 2 (4%) dotazovaní.

Ve věkové skupině 60 – 67 let uvedlo 19 (49%) dotazovaných, že manželství má stále své místo ve společnosti, 9 (23%) dotazovaných označilo odpověď, že je důležité pro výchovu dětí. Že manželství potvrzuje volbu svého partnera, odpovědělo 7 (18%) dotazovaných a 4 (10%) dotazovaní považovali manželství jako pouhé úřední stvrzení svazku dvou lidí.

Graf č. 14: V čem vidíte výhody manželství

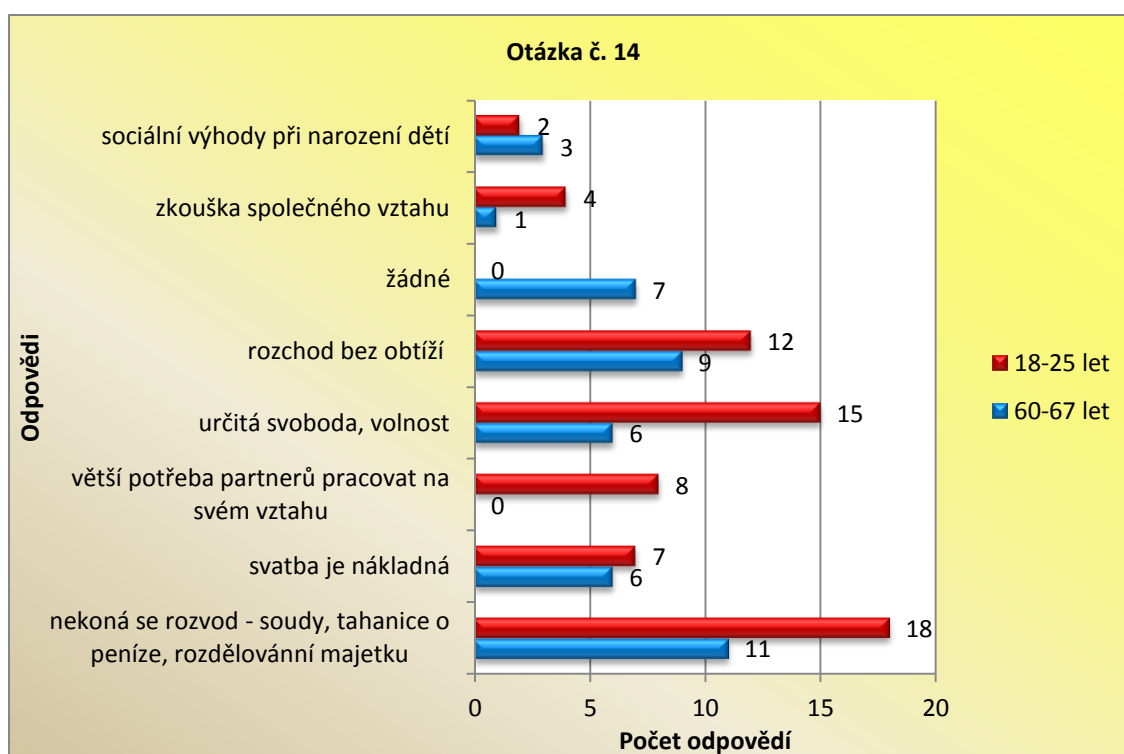
Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 13 byla doplňující. Zde mohli respondenti dopsat svůj názor, na výhody manželství.

Věková skupina 18 – 25 let nejčastěji uvedla výhodu manželství ve větší vzájemné podpoře a důvěře. Celem takto uvedli 12 z celkového počtu 72 názorů. 11 krát napsali, že výhody manželství vidí při poskytování lékařských informací, 10 krát v zabezpečení partnera a dětí, a to při řešení dědictví, stejný počet 10 měl názor na výhody manželství v jistotě a utvrzení vztahu. Společné finance a majetek uvedli 7 krát. Názor výhody manželství při poskytování půjček a hypoték bylo uvedeno 6 krát, 4 krát snažší jednání ve věcech o partnerovi, 3 krát jako důkaz lásky, 3 krát důležité pro výchovu dětí, 2 krát větší šance u adopce, 2 krát ve společném statusu a 2 neviděli žádné výhody manželství.

Věková skupina 60 – 67 let nejčastěji uvedla výhodu manželsví ve větší vzájemné podpoře a důvěře. Tento názor celkem uvedli 18 krát z celkového počtu 66 názorů. 16 krát napsali, že výhody manželsví vidí v zabezpečení partnera a dětí, a to při řešení dědictví. Jistotu vztahu uvedli 12 krát, společné finance a majetek 6 krát, poskytování lékařských informací 5 krát, že je manželsví důležité pro výchovu dětí uvedli respondenti 4 krát, společný status uvedli 3 krát a snazší jednání ve věcech o partnerovi 2 krát.

Graf č. 15: V čem vidíte výhody nesezdaného soužití

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 14 byla opět doplňující. Respondenti dopisovali svůj názor tentokrát na výhody nesezdaného soužití.

Věková skupina 18 – 25 let uvedla nejčastěji názor, že se nekoná rozvod, tudíž odpadají tahanice o peníze a rozdělování majetku. Celkem byl tento názor uveden 18 krát z celkového počtu 66 názorů. Určitou svobodu a volnost napsali celkem 15 krát,

rozchod bez obtíží 12 krát. Počtem 8 krát byl zastoupen názor, že je výhoda ve větší potřebě partnerů pracovat na svém vztahu a 7 krát, že je svatba nákladná. Názor, že vidí nesezdané soužití jako zkoušku pevného vztahu napsali respondenti 4 krát a 2 krát uvedli sociální výhody při narození dítěte.

Věková skupina 60 – 67 let nejčastěji napsala názor, že vidí výhodu v nekonání rozvodu, soudu, tahanic o peníze a rozdělování majetku. Tato výhoda byla napsána 11 krát z celkového počtu 43 názorů. Respondenti uvedli 9 krát, rozchod bez obtíží, žádné výhody respondenti uvedli 7 krát, nákladnost svadby 6 krát, stejně jako určitou svododu a volnost a to 6 krát. Sociální výhody při narození dětí napsali respondenti 3 krát a zkoušku společného vztahu 1 krát.

5 DISKUZE

V partnerských vztazích došlo v posledních desetiletích k významným změnám. Nejvíce to můžeme pozorovat po roce 1989, kdy začalo docházet k uvolnění společenských norem a zahraničním vlivům. Z těchto důvodů stále narůstal počet párů, které spolu žijí, aniž by uzavřely manželství. Zpočátku tento vztah trval do doby, než se narodilo první dítě. Postupem času již není nic neobvyklého, že partneři spolu žijí jako nesezdaný pár a vychovávají spolu děti. Partnerský vztah je široký pojem a může nabývat různých forem, může jít o soužití dvou jedinců opačného i stejného pohlaví. (Šulová, 2007).

Svou prací jsem chtěla zjistit, jaký pohled má na manželství a na nesezdané soužití starší generace a oproti tomu, jak tyto formy soužití vidí mladí lidé, jaké mají názory a důvody pro volbu jednotlivých forem společného soužití.

Hypotéza č. 1 byla: „Mladí lidé předpokládají uzavřít manželství až po narození dítěte“ se vztahovala k otázkám č. 5, 10, 11, 12.

Rodičovství je určitá fáze rodinného cyklu. Patří bezesporu k nejdůležitější změně v našem životě. Toto rozhodnutí bychom měli mít plně ve svých rukou, a proto je nutné se na něj řádně připravit. Myslím si, že není úplně nutné, aby se dítě narodilo do manželství, ale bezesporu je to pro další rodinný život praktické. Stačí se podívat třeba na příjmení. Jak má malé dítě ve školce pochopit, že jeho rodiče mají každý jiné příjmení oproti některým dětem, kteří mají stejné příjmení se svou matkou i otcem. Určitě usnadňuje i řízení v partnerských záležitostech, poskytování informací a bezesporu i zajištění rodiny.

Ve druhé polovině dvacátého století byla víc než každá druhá nevěsta těhotná. Téměř nepřicházelo v úvahu, že pár bude spolu žít v neseznaném soužití a manželství se stalo vzorcem základu rodiny. S nástupem socialismu klesl věk nevěsty k dvaceti rokům a u muže k dvaceti třem letům. Manželství bylo podporováno půjčkami a sociálními výhodami. Po roce 1989 se toto změnilo a podpora manželství je minimální. Začaly být tolerovány různé formy soužití. (Možný, 2006).

U otázky „jaký partnerský vztah upřednostňujete“ se možnost výběru odpovědi „sňatek uzavřít až v případě narození dítěte a do té doby společně bydlet“ umístnil u

věkové skupiny 18 – 25 na prvním místě, a to se 44%. Manželství si volilo 39% respondentů, z čehož vyplývá, že většina mladé generace počítá v budoucnu se vztahem v manželství, a narození dítě vede nejčastěji k této volbě. Oproti tomu starší generace preferovala manželství, což potvrzuje, že dříve se děti rodily (až na malé výjimky) pouze do manželství, které bylo uznáváno jako jediná společensky přijatelná forma soužití.

Zda by se mělo dítě narodit do manželství, jsem zjišťovala otázkou č. 10. Zde již mladí lidé uvedli nejvíce odpověď, že nezáleží na druhu vztahu. Tuto odpověď volilo celkem 74% respondentů. Zbytek dotazovaných uvedl ano, tedy schvalovali manželství jako vhodné prostředí pro narození dítěte. Nemyslím si, že by lidé měli uzavřít sňatek ještě před narozením dítěte, ale jsem proto, aby se vzali třeba během tří let. Vždyť již měli možnost poznat se během společného bydlení a vědí, zda spolu chtějí žít po zbytek života. Manželství vnímám jako završení partnerského vztahu a narození dítěte to jen potvrzuje.

O vhodnosti narození dítěte do nesezdaného soužití jsem se zaměřila otázkou č. jedenáct. Zde opět jednoznačně převyšovala odpověď, „nezáleží na druhu společného soužití“ a to u 69% dotázaných. Tuto volbu upřednostnila i starší generace, která sice preferuje manželství, ale zároveň uznává, že pro výchovu dítěte nezáleží na druhu vztahu, ale na jeho kvalitě, s čímž plně souhlasím. Pokud kvalitu vztahu utvrdíme manželským svazkem, který má stále určitou hodnotu a vážnost, je to ve prospěch celé rodiny.

Rodinné prostředí v uzavřeném manželství nemusí zaručovat jeho kvalitu. Kvalita prostředí se vytváří v celkové struktuře rodiny, působením otce, matky, sourozenců, případně i prarodičů. Vytváří se tak vnitřní stability rodiny. (Kraus, 2008).

Jaký byl názor na manželství? Mladší věková skupina bere manželství jako potvrzení volby partnera pro společný život, ale že je vhodné pro výchovu dětí uvedli jen dva dotazovaní.

Hypotéza č. 1 se také potvrdila v otázce č. 5, která byla přímo zaměřena na uzavření sňatku a podmínek, které je k tomu vedou. Dalšími, podpůrnými otázkami, které se k této hypotéze vztahovali, byla hypotéza potvrzena, jelikož manželství

neupřednostňovali jako vztah, do kterého se má již dítě narodit, ale sňatek plánují v pozdější době. Pro většinu respondentů není důležité do jakého druhu vztahu se dítě narodí, ale záleží jim na jeho kvalitě.

Dle Hamplové došlo od 90. let 20. stol. k základní změně demografického chování a tradiční forma soužití, za kterou byl považován sňatek, založení společné domácnosti a narození dítěte ztratil univerzální platnost. Klesl počet uzavíraných manželství a vzrostl věk obou rodičů při narození prvního dítěte. (Hamplová, 2003).

Druhou hypotézu: „Volbu nesezdaného soužití před uzavřením manželství preferuje mladá generace před starší“ jsem ověřovala u otázek č. 4, 6, 8, 9.

Již při položení otázky na současný partnerský vztah, bylo zjevné, že v nižší věkové skupině žije s přítelem, nebo přítelkni celkem 59% dotázaných. Toto procento odpovídalo přibližně počtu dotázaných, kteří měli ukončené střední vzdělání, nebo studují vysokou školu. Pokud bych věkové hranice upravila a posunul více k vyššímu věku (asi kolem 23 – 33let), určitě by bylo procento vyšší, jelikož zde byli dotazováni i ve věku kolem 18 - 19 let, kteří jsou ještě u rodičů, ale počítají, že jak budou mít příležitost, určitě si budou chtít vyzkoušet vztah v nesezdaném soužití.

Mladí lidé preferují nesezdané soužití do doby, než se jim narodí dítě. Nejprve si chtějí vyzkoušet vztah, aby si ověřili, že je to ten pravý pro společný život. Z grafu č. 7 jasně vyplývá, že 76% mladých lidí takto uvažuje. Pouze 4% neuvažuje o uzavření sňatku. Optoiti tomu starší generace upřednostňuje manželství, ale souhlasí s vyzkoušením vztahu, před uzavřením manželství.

Zda věkové skupiny schvalují, když partneři spolu žijí, aniž by uzavřeli sňatek vyplynlo z grafu č. 9. U mladší věkové skupiny převažoval souhlas, oproti druhé generaci, u které 46% spíše souhlasilo, ale dalších 39% spíše nesouhlasilo. Zde je vidět váhavější přístup ke schválení tohoto partnerského vztahu, a spíše se přiklání k neschválení, ale zápor není jednoznačně potvrzen nesouhlasem.

Z jakého důvodu mladí lidé neuzavírají manželství se obě věkové skupiny přiklonily k odpovědi, že si chtějí nejprve vyzkoušet vztah. Tento přístup schvalovala i starší věková skupina. Mladí lidé upřednostňují tento vztah z dalších důvodů, jako je

nezávaznost, chtějí se vyhnout konfliktům při rozvodu, a z finanční nejistoty, kdy si nejsou jisti s dostatečným zabezpečením rodiny. Zde si myslím, že po finanční stránce je nesezdané soužití také preferováno z důvodu sociální podpory, která je výhodná pro svobodnou matku. Manželství již není podporováno, jak tomu bylo před rokem 89. Nejsou novomanželské půjčky, výhodné sazby úvěrů při pořizování bytů, nebo jejich přidělování, kdy manželé byli upřednostňováni před ostatními zájemci. Zpřísnily se podmínky u přiznání přídatku na dítě, porodné a také jejich podora při dětských táborech a dalších mimoškolních aktivitách.

Materiální a ekonomická funkce rodiny jako instituce, ztrácí ve spečnostech s relativním dostatkem na významu. Převládá zde zájem o individuální kvalitu života, žije se dneškem a jednotlivci jsou více schopni zajistit si vlastní dostatečné zázemí a péči. Nepřikládá se ani takový význam „biologickému poslání“. (Šulová, 2007).

Jaké vyhody vidí obě generace v manželsví a v nesezdaném soužití byla otevřená otázka a respondenti zde mohli vyjádřit své názory.

Mladší generace se shodla v nejčastější odpovědi, že v manželství vidí větší podporu a důvěru. Hned následovala praktická stránka a to bezproblémovost při poskytování lékařských informací, zabezpečení partnera a dětí hlavně ve věcech řízení o dědictví. Jistota a utvrzení vztahu byla také zastoupena desetkrát. Ještě stojí za zmínku výhoda ve společných financích a lepší dostupnost poskytování půjček a úvěrů. Dvakrát se vyjádřili, že v manželsví nevidí žádné výhody.

Starší generace nejčastěji uvedla také vzájemnou podporu a větší důvěru. Hned následovalo zabezpečení partnera a dětí v rámci dědictví a jistota a utvrzení vztahu.

Další názory obou generací, ale v zastoupení méně než 5 odpovědí byly: snažší jednání ve věcech o partnerovi, důležité pro výchovu dětí, důkaz lásky, společný status a větší šance u adopce.

Každé manželství je šťastné jinak, ale něco mají určitě společné, je to úcta a respekt k sobě navzájem. Od toho se pak odvíjí vše ostatní. Bohužel, v dnešní době se respekt vytrácí a to nejen v rodině, ale i v mezilidských vztazích obecně. Projevit úctu a respekt je přitom jednoduché. Stačí upřímně a spolehlivě jednat, být vzájemně propojeni. To jestli náš vztah přežije, záleží také na tom, do jaké míry a jak hluboce se

dokážeme do druhého vcítit, a dát mu najevo, jak je pro nás důležité, co partner prožívá (Rodná, 2012).

Pro výchovu dětí je manželsví spíše společensky uznávanou formou soužití z pohledu tradic. Větší význam pro dítě má určitě rodina ve formě otce, matky a dětí. Rodiče předávají dítěti hodnoty, normy a pravidla dané společností. Dále poskytuje dítěti určitý obraz spolužití, fungování, vzájemných vztahů. Vytváří podklady pro kvalitu jeho porozumnění, učení a další pracovní návyky. Rodina jako taková ovlivňuje vývoj všech jejích členů a rodiče poskytují dítěti model chování. Pokud je rodina v harmonii, je to nejideálnější prostředí pro dítě.

Dítě potřebuje pro svůj zdravý vývoj společnost obou rodičů. Rozchod, nebo rozvod má na jeho psychický stav špatný vliv. Pro malé děti je to něco, co nechápu, čemu nerozumí. Je to pro něj určitá ztráta jistoty a zázemí. Pocit ztráty kořenů ve výchozí rodině dokáže negativně působit nejen na malé děti, ale i na větší, nebo dávno již zletilé a nemusí jít pouze o děti, ale negativně působí i na rodiče, kterým se vztah rozpadá, nebo rozpadl. (Šulová, 2007)

Výhodu nesezdaného soužití uvedly obě věkové skupiny shodně, že se nekoná rozvod, který bývá dost často spojený s tahanicemi o majetek a peníze. Mladí lidé dále preferují určitou svobodu a volnost, rozchod bez obtíží a také, že partneři se snaží více pracovat na svém vztahu. Svatbu berou jako nákladnou záležitost a jak jsem již výše uvedla, manželsví je pro ně většinou jen úřední potvrzení vztahu.

Starší generace napsala druhým nejvyšším počtem odpovědí rozchod bez obtíží, nákladnost svatby a také volnost a určitou svobodu. Oproti druhé skupině nevidí žádnou výhodu v nesezdaném soužití celkem v sedmi případech.

Další menší zastoupení názorů obou skupin: sociální výhody při narození dětí a zkouška společného vztahu.

Pokud je svazek dvou lidí stvrzen, nebo ne, není až tak rozhodující, ale myslím si, že manželsví má stále své místo ve společnosti a bylo by škoda nechat tento druh svazku zaniknout. Možná, že jednou dojde k novému druhu společného soužití, kde již nebude manžeství takové, jak ho známe dnes, ale i nesezdané soužití bude mít jinou formu. Bude to svazek, který bude zajišťovat a podporovat jeho členy, ale nebude tak

zásadně zavazovat a komplikovat jeho zrušení. Na druhou stranu, pokud by si lidé nevážíly vzájemného vztahu, a neupevňovali ho, asi by došlo k velké volnosti, nevázanosti partnerů, což by se mohlo odrazit nejen na výchově dětí, ale na celé společnosti.

6 ZÁVĚR

V mé práci jsem se věnovala tématu manželsví a nesezdané soužití od počátku historického vývoje po současnost. Dnešní rodina se změnila a to jak v ekonomickém tak i v sociálním pohledu. Tuto změnu lze přičíst ke změně celé společnosti. Dochází k uvolnění vztahů, společnost uznává i nesezdané soužití jako plnohodnotný vztah dvou lidí, i když to zatím není nijak právně zakotveno, jak to již můžeme pozorovat v některých zemích.

Hlavními cíli mé práce bylo zjistit názory na manželství a na nesezdané soužití dvou věkových skupin. Jestli mladí lidé upřednostňují nesezdané soužití před manželstvím a zda v tomto vztahu chtějí setrvat. Nebo jde jen o přechodnou dobu a svůj vztah chtějí stvrdit manželstvím a případně jaké důvody je k tomuto rozhodnutí vedou. U starší generace šlo spíše o zjištění názorů, neboť většina z nich je v manželském svazku a nesezdané soužití u nich v mládí téměř nepřicházelo v úvahu, protože to byla společensky neuznávaná forma soužití.

Dále jsem se snažila zjistit, do jaké míry má vliv na uzavření manželství narození dítěte. Mladá generace začíná s touto významnou událostí uvažovat o sňatku, ale není pro ně až tak rozhodující, kdy sňatek uzavřou. Nevnímá manželství jako vhodnější formu pro výchovu dětí, ale záleží jim více na kvalitě partnerského vztahu. Tento vztah si chtějí „otestovat“ právě společným bydlením, ještě než se jim narodí dítě, nebo než se rozhodnou uzavřít manželství. Oproti tomu starší generace sice schvaluje vztah na zkoušku, ale pokud již mladí lidé čekají dítě, chtějí, aby se narodilo do uzavřeného manželského vztahu. Manželství vnímají jako základ rodiny a stvrzení vztahu, kde je dítě dalším jejím členem. Již nejde o pár dvou lidí, ale o plnou funkční rodinu. V manželství vidí hlavně odpovědnost vůči dětem.

Výsledky mapují malou část mladší i starší generace, ale přesto vypovídá o výhodách a nevýhodách, které tyto skupiny vidí v obou formách soužití. Hlavní výhodou nesezdaného soužití spatřují obě generace v tom, že se nekoná rozvod, se kterým bývají dost často spojeny tahanice o peníze a rozdělování majetku. Pokud jsou do těchto neshod zataženi i děti, je to přímo nezodpovědné, protože jsou na změny

velmi citlivé a dostatečně ani nechápou, co se kolem nich děje. Z toho vyplývá i další názor, že u nesezdaného soužití je snazší rozchod. Tento názor zastávají také obě generace téměř shodným počtem odpovědí. Svobodu a volnost vztahu v nesezdaném soužití oceňují mladí lidé, ale starší generace to již takovou výhodou nevidí. Možnost vyzkoušet si společné bydlení, upevnit vztah a potvrdit volby svého partnera, to jsou důvody, se kterými se můžeme dost často setkat a také s nimi vstupují mladí lidé do tohoto vztahu. Chtějí být samostatní, bydlet odděleně od rodičů, ale ještě nepočítají se založením rodiny.

Větší důvěra, podpora, jistota a upevnění vztahu, to vše vnímají obě skupiny jako výhodu v manželství. Pokud jsou dva lidé oddáni, usnadňuje jim to vzájemné jednání ve věcech o partnerovi. Sem můžeme zařadit nejen poskytování lékařských informací, ale jednání o společných financích, poskytování půjček a hypoték a společných nákladů jak na pořízení bydlení, tak i na jeho provoz. Nemusí se dohadovat, kdo co koupí a jakým příspěvkem se každý bude podílet na chodu domácnosti. U nesezdaného páru si více ponechávají tzv. „zadní vrátka“, aby měli nějaké své úspory, pokud by jim vztah nevyšel. V manželství můžeme v současné době spatřovat spíše materiální, právní a finanční zajištění, nežli společensky uznávanou hodnotu završení partnerského vztahu.

V nesezdaném soužití mají partneři sice volnější vztah, ale může to být i nevýhodou, jelikož se nesnaží řešit problémy do hloubky, ale pokud se vícekrát neshodnou, hned to řeší rozchodem a na budování vztahu nepracují, jak tomu většinou bývá v manželství.

Z výsledku mého šetření vyplývá, že nejsou velké rozdíly při pohledu na to, v jakém druhu partnerském soužití lidé žijí do doby, než mají děti. Další názory se již rozcházejí, jelikož starší generace zastává názor, že dítě má vyrůstat především v manželském svazku.

Na konec své práce bych ráda uvedla, že pro výchovu dětí je důležitější úplná rodina, která je základem společenského života v každé společnosti, nežli špatné soužití v manželství, nebo výchova dítěte jedním rodičem, která je pro danou osobu velice náročná, a to hlavně pokud zůstává na výchovu sám. Neúplnost rodiny se pak může odrazit i na dalších vztazích, které si budou budovat naši potomci.

Výsledky mapují současné názory dvou generací. Zachycují jejich priority, postoje k rodině, manželství i k nesezdanému soužití. Teoretická část zachycuje pohled na rodinu, i na obě uvedené formy společného soužití. Práce může sloužit k publikační a vědecké činnosti jako doplňující téma k předmětům sociologie a sociální práce s rodinou.

7 KLÍČOVÁ SLOVA

Manželství

Motivy

Nesezdané soužití

Rodina

Generace

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- BRANTZEN, H. *Mehr als Worte und Gefühle: Liebe leben int Partnerschaft, Ehe, Familie*. Freiburg im Breisgau, Herder, 2002. 240 p. ISBN 3-451-27274-1.
- ČSÚ. *Sňatečnost*. [online]. 2012 [cit. 2012-06-25]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/snatecnost>
- ČERMÁKOVÁ, M. *Proměny současné české rodiny: rodina-gender-stratifikace*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2002. 170 s. ISBN 80-85850-93-1.
- ČERNÝ J. *Manželství v transformaci*. SOCIOweb [online]. 2003, [cit. 2012-01-17] Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=116&lst=111>
- E-právo. *Právní poměry druha a družky* [online]. 10.3.2004 [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-pomery-druha-a-druzky-24087.html>
- FIALOVÁ, L. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2000. 163 s. ISBN 80-85850-87-7.
- HAMPLOVÁ, D. *Vstup do manželství a nesezdaného soužití v České republice po roce 1989 v souvislosti se vzděláním* [online]. 2003 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/198_03-4%20text%20pro%20tisk.pdf
- HAŠKOVÁ, H., L. RABUŠIC. *K nízké sňatečnosti v České republice*, Sociální studia: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, 2/2008. 9-33 s. ISSN 1214-813X.
- HAŠKOVÁ, H., J. POMAHAČOVÁ. *Rodičovství a bezdětnost ve vybraných časopisech pro ženy a muže*. 1. vydání. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006. 107 s. ISBN 80-7330-111-3.
- HATÁKOVÁ, L. *Proměny současné české rodiny, aneb, mezi manželstvím a psí knížkou*. Bakalářská práce, 2010, Sedláková, R., České Budějovice: PF JU.
- HOLUB, M. a kol. *Zákon o rodině*. 8. aktual. vyd. Praha: Linde, 2007. 751 s. ISBN 978-80-7201-668-6.
- CHALOUPKOVÁ, J. *Jaké jsou postoje české společnosti k rodičovství mimo manželství*. SOCIOweb [online]. 2008, [cit. 2012-01-17] Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=296&lst=111>

- CHALOUPKOVÁ, J. *Dohromady, nebo každý zvlášť? Hospodaření s příjmy manželských a nesezdaných párů*. Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 2006, roč. 42, č. 5, s. 971-986. ISSN 0038-0288.
- CHALOUPKOVÁ, J., P. ŠALAMOUNOVÁ. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004. 65 s. ISBN 80-7330-062-1.
- KIRSCHNER, J. *Trénink pro partnerský život*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 128 s. ISBN 80-7178-665-9.
- KOZLOVÁ, L., V. KUBELOVÁ. *Jak psát bakalářskou a diplomovou práci*. 2. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2009. 55 s. ISBN 978-80-7394-150-0.
- KRAMULOVÁ, D. *Nastává soumrak manželství?*, Praha: Portál, 2012. č. 2/2012. ISSN 1212-9607.
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 161 s. ISBN 80-86429-19-9.
- MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. 2., uprav. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2006. 323 s. ISBN 978-80-86429-87-8.
- MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. 2. uprav. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2002. 250 s. ISBN 80-86429-05-9.
- KOHUTEK, R. *Rodina - důležitá sociální determinace vývoje psychiky a osobnosti*. [online]. 2009 [cit. 2012-06-20]. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0911/rodina-dulezita-socialni-determinace-vyvoje-psychiky-a-osobnosti>
- MPSV. *Národní koncepce rodinné politiky*. [online]. 2005 [cit. 2012-01-09]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/2125/koncepce_rodina.pdf
- ONDREJKOVIČ, P. *Rodina v novom miléniu*. 1. vyd. Nitra: Univerzita Koštantína Filozofia v Nitre, 2006. 168 s. ISBN 80-8050-982-4.

- PEUCKERT, R. *Familienformen im sozialen Wandel*. Wiesbaden, VS Verlag, 2008. 431 p. ISBN 978-3-531-15721-4.
- PLECITÝ, V. *Základy rodinného práva*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 140 s. ISBN 978-80-7380-139-7.
- PLZÁK, M. *Žena a muž*. 2. vyd. Praha: MOTTO, 2007. 224 s. ISBN 978-80-7246-365-7.
- RODNÁ, K. *Tajemství vztahu, který vydrží: respekt. Děti a my*, 2012, 41, 7-8, 56 s. ISSN 0323-1879
- PUNCH, K. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008. 150 s. ISBN 978-80-7367-381-9.
- SATIROVÁ, V. *Knihy o rodině*. 2. vyd. Praha: Práh, 2006. 357 s. ISBN 80-7252-150-0
- SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR. *Vstup do manželství a nesezdaného soužití v České republice po roce 1989 v souvislosti se vzděláním* [online]. 2003 [cit. 2012-01-14]. Dostupné z: <http://studie.soc.cas.cz/index.php3?lang=cze&shw=236>
- SCHELLE, K. a kol. *Rodinné kodexy*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2010. 156 s. ISBN 978-80-7418-082-8.
- SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2. přeprac. vyd. Praha: Portál, 2007. 224 s. ISBN 978-80-7367-250-8.
- ŠMOLKA, P., J. Mach. *Manželská a rodinná trápení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 192 s. ISBN 978-80-7367-448-9.
- ŠRAJER, J., L. MUSIL. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. 1. vyd. Olomoučany: ALBERT, 2008. 152 s. ISBN 978-80-7326-145-0.
- ŠULOVÁ, L. *Partnerské vztahy, manželství a rodičovství* [online]. 2007 [cit. 2012-06-25]. Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cislocclanku=2008020102>
- ZICH, F. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Press, 2005. 116 s. ISBN 80-86754-19-7.

9 PŘÍLOHY

9.1 Příloha 1: Dotazník

Vážení,

jsem studentka Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, obor Sociální práce ve veřejné správě. Tímto bych Vás chtěla požádat o vyplnění dotazníku, který bude složit jako podklad pro vyhodnocení mé bakalářské práce na téma: „Manželství versus nesezdaný pár z pohledu dvou generací“. Veškeré odpovědi jsou anonymní a budou použity pouze ke zpracování bakalářské práce. U jednotlivých otázek vyznačte vždy jen jednu odpověď, u otázky č. 13 a 14 můžete napsat více názorů.

Děkuji za spolupráci a účast na mém výzkumu.

Magdalena Vodrážková

1. Pohlaví:

- a) muž
- b) žena

2. Věková skupina:

- a) 15 - 25 let
- b) 60 - 67 let

3. Nejvyšší dosažené vzdělání:

- a) základní
- b) vyučen
- c) střední odborné (učební obor s maturitou)
- d) středoškolské
- e) vysokoškolské

4. Váš současný partnerský vztah:

- a) single
- b) s přítelem, přítelkyní
- c) ženatý, vdaná
- d) rozvedený (á)

5. Jaký partnerský vztah upřednostňujete:

- a) manželství
- b) společný život bez sňatku
- c) sňatek uzavřít až v případě narození dítěte, do té doby společné bydlení
- d) neplánuji partnerský vztah ve společné domácnosti

6. Jak vidíte ideální partnerský život? (Nerozhoduje, zda mají děti):

- a) manželství
- b) nejprve si vyzkoušet společné bydlení a později se vzít
- c) uzavřít manželství bez předchozího společného bydlení
- d) žít bez partnera
- e) společný život bez sňatku
- f) mít partnera, ale nebydlet s ním v jedné domácnosti

7. Myslíte si, že je v manželství partnerský vztah kvalitnější nežli v nesezdaném soužití?

- a) ano
- b) ne
- c) toto kritérium není rozhodující
- d) neumím posoudit

8. Schvalujete, když partneri spolu žijí, aniž by uzavřeli sňatek?

- a) rozhodně souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) rozhodně nesouhlasím

9. Z jakých důvodů si myslíte, že lidé neuzavírají manželství (seřad'te od 1 do 7, kdy je 1 nejčastější důvod):

- a) finanční nejistota .....
- b) komplikace při rozvodu .....
- c) nechtějí být vázáni .....
- d) chtějí nejprve vztah na zkoušku .....
- e) neplánují mít děti .....
- f) svobodnější rozhodování .....
- g) snazší rozchod .....

10. Mělo by se dítě narodit do manželství?

- a) ano
- b) ne
- c) vztah nerozhoduje

11. Je nesezdané soužití vhodné pro výchovu dětí?

- a) ano
- b) ne
- c) nezáleží na druhu společného soužití

12. Váš názor na manželství:

- a) stále má své místo ve společnosti
- b) potvrzuje volbu svého partnera pro společný život
- c) je důležité pro výchovu dětí
- d) manželství je pouze úřední stvrzení svazku dvou lidí

13. V čem vidíte výhody manželství?

.....

.....

.....

14. V čem vidíte výhody nesezdaného soužití?

.....

.....

.....